

*Till riksdagen***Nordiska rådets svenska delegations berättelse för rådets tjugotredje session**

Nordiska rådet höll sin tjugotredje session den 15—20 februari 1975 i Reykjavik. 17 rekommendationer till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige respektive Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbetet på de kulturella, socialpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet och över rapport om offentlighetsprincipens användning vid nordiska samarbetsorgan.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse för rådets tjugotredje session jämte en bilaga innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena.

Stockholm den 16 april 1975

För Nordiska rådets svenska delegation

JOHANNES ANTONSSON

Christer Jacobson

Berättelse

från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets tjugotredje session i Reykjavik den 15—20 februari 1975

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regerings-representanter*:

statsminister Olof Palme,
statsrådet och chefen för industridepartementet Rune Johansson,
statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Svante Lundkvist,
statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet Ingemund Bengtsson,
statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Bengt Norling,
statsrådet Bertil Löfberg,
statsrådet Carl Lidbom,
statsrådet och chefen för handelsdepartementet Kjel-Olof Feldt,
statsrådet Anna-Greta Leijon,
statsrådet Lena Hjelm-Wallén,

och följande *valda medlemmar*:

herrar	Antonsson, Arne Geijer i Stockholm, Krönmark, Adamsson, Nilsson i Tvärålund, Mellqvist, Mundebo, Palm, Carlsson i Vikmanshyttan, Hernelius, Knut Johansson i Stockholm, Sundman,
fru	Skantz,
herrar	Helén Jansson,
fru	Kristensson,
herr	Hermansson samt
herr	Lindahl som ersättare för herr Hammarberg

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen:

fru	Lundblad,
herrar	Sellgren, Jonasson, Häll,

Nordstrandh,
Larfors samt
Werner i Tyresö

Den 17 februari ersattes för del av denna dag herr Antonsson av herr Jonasson och herr Krönmark av herr Nordstrandh. Den 18 februari ersattes för del av denna dag fru Kristensson av herr Nordstrandh och herr Arne Geijer i Stockholm av herr Larfors och för hela denna dag ersatte fru Lundblad herr Adamsson och herr Jonasson herr Sundman. Herr Sellgren ersatte den 18 februari och för resten av session herr Helén. För återstoden av sessionen ersattes den 19 februari herr Arne Geijer i Stockholm av fru Lundblad, herr Lindahl av herr Häll och herr Mundebo av herr Jonasson. För del av den 19 februari ersattes herr Knut Johansson av herr Larfors. Den 20 februari ersattes herr Knut Johansson av herr Larfors och herr Krönmark av herr Nordstrandh.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen altingsmand Ragnhildur Helgadóttir, Island, samt till vice presidenter folketingsmand Knud Enggaard, Danmark, talman V. J. Sukselainen, Finland, stortingsrepresentant Odvar Nordli, Norge och riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott; juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, socialpolitiska utskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet:

herrar Adamsson,
Hermansson,
Hernelius.

Kulturutskottet:

herrar Hammarberg,
Jansson,
Mundebo (vice förman),
Sundman.

Socialpolitiska utskottet:

herrar Knut Johansson i Stockholm,
Nilsson i Tvärålund,
fru Skantz.

Trafikutskottet:

herr Carlsson i Vikmanshyttan,
fru Kristensson,
herr Mellqvist.

Ekonomiska utskottet:

herrar Antonsson,
 Helén,
 Arne Geijer i Stockholm,
 Krönmark,
 Palm (förmän).

En informationskommitté med uppgift att bistå presidiet med handläggningen av Nordiska rådets informationsfrågor inklusive utgivningen av tidskriften *Nordisk Kontakt* tillsattes. I kommittén, som består av tio medlemmar, omvaldes herrar Palm och Sundman.

Vidare tillsattes ett särskilt utskott med uppgift att granska Nordiska kulturfondens förvaltning. I utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, invaldes herr Jansson med herr Antons-son som suppleant.

Regeringsrepresentanterna erhöll inbjudan att delta i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i juridiska utskottet statsrådet Anna-Greta Leijon, i kulturutskottet statsrådet Lena Hjelm-Wallén, i socialpolitiska utskottet statsrådet Ingemund Bengtsson och statsrådet Anna-Greta Leijon.

II. Behandlade saker

Saklistan för tjugotredje sessionen (enligt terminologien i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker) upptog 27 medlemsförslag (A-saker), 1 ministerrådsförslag (B-saker), 6 berättelser från nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 31 meddelanden från regeringarna rörande de av rådets rekommendationer som icke avskrivits som slutbehandlade (D-saker).

I rådet var dessutom anhängiga 19 A-saker, vilkas behandling i utskottet fortsätter. Likaså fortsätter behandlingen av 2 A-saker som behandlades vid sessionen.

Beträffande 17 av A-sakerna, 3 av C-sakerna och 13 av D-sakerna förelåg av respektive utskott utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde omedelbart behandlas i rådets plenum. I de av utskottet före sessionen ej färdigbehandlade men på saklistan uppförda sakerna avgav utskotten betänkanden under sessionen.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session.

Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet utgjorde nämnda rapport underlag för en allmän debatt

i rådet vid sessionens början, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Beträffande berättelsen se nedan.

Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 5 frågor (E-saker), varav 4 ställts i anslutning till D-saker. Behandlingen av meddelandena fortsätter i respektive utskott.

17 rekommendationer och 6 yttranden till regeringarna eller Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande annat icke angives, har den rekommendation respektive yttrande, varom är fråga, antagits enhälligt. Likaså har, då annat icke angivits, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen eller yttrandet.

Rekommendationerna kommer att överlämnas till Nordiska ministerrådet vid månadsskiftet april/maj 1975.

I det följande lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna innefattande bl. a stenografiska referat av överläggningarna.

A. Saker förberedda av juridiska utskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till juridiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet (i berörda delar), kapitel II: Samarbete på lagstiftningsområdet och kapitel XV: Organisatoriska frågor.

Utskottet framhöll inledningsvis i sitt betänkande de åtgärder som från rådets sida vidtagits för att påskynda behandlingen av rekommendationen nr 30/1973 angående nordisk kommunal rösträtt och valbarhet och noterade att en utredning i frågan var att förvänta i februari—mars 1975.

Utskottet uppehöll sig därefter vid det av ministerrådet framlagda lagstiftningsprogrammet, som ansågs utgöra ett gott underlag för genomförande av ytterligare nordisk lagharmonisering. Såvitt gällde de enskilda lagstiftningsprojekten noterade utskottet med beklagande att det för närvarande inte fanns praktisk möjlighet att uppnå likartade regler om äktenskaps ingående och upplösning. Utskottet underströk att reglerna om äktenskaps ekonomiska rättsverkningar borde vara likartade i de nordiska länderna. Ministerrådets uppfattning att det borde genomföras en revision av försäkringsavtalslagarna delades av utskottet. Såvitt gällde skadeståndslagstiftningen noterade utskottet att ministerrådet inte kunnat tillmötesgå ett från juridiska utskottet ofta framfört önskemål om en undersökning av möjligheterna för en ändring av skadeståndsrättens

grundprinciper. Utskottet uppehöll sig även vid integritetsfrågorna och ansåg att risken för dataflykt syntes vara särskilt stor i de nordiska länderna. I ett långsiktigt handlingsprogram på integritetsskyddets område borde därför dataflyktproblemet ägnas särskild uppmärksamhet. Om utvecklingen gav skäl därtill, borde man överväga att ingå en konvention mellan de nordiska länderna, enligt vilken länderna påtar sig att respektera varandras lagstiftning på området.

Utskottet noterade att en konvention kan förväntas antagen under 1975 angående ersättningsansvaret för föroreningsskador i samband med oljeborrningar. Beträffande frågan om likartade regler för myndighetsålder konstaterade utskottet med beklagande att det inte varit möjligt att upprätthålla en nordisk rättsenhet härvidlag. Enligt ministerrådets mening skulle det inom ramen för den gällande konventionen på området vara möjligt att lösa de rättsliga konflikter som kan uppstå. Utskottet ansåg slutligen det vara väsentligt att de nordiska aktiebolagslagarna var likartade.

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 2):

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att snarast efter framläggandet i den finländska och den svenska riksdagen av förslag till ny aktiebolagslag utarbeta en översikt över den i Danmark genomförda aktiebolagslagen och de i Finland, Norge och Sverige framlagda förslagen till aktiebolagslagar i syfte att klarlägga på vilka områden genomförande av förslagen kan medföra olikartade aktiebolagslagar i Norden, för att på detta sätt bidra till lagharmoniseringen på detta område. Yttrandet antogs med 55 röster. 6 medlemmar avstod från att rösta.

2. Allemansrätt

I ett medlemsförslag om enhetliga nordiska bestämmelser om allemansrätt, väckt av bl. a. fru Lundblad och herr Palm, hemställdes att rådet rekommenderar ministerrådet att låta utreda frågan om enhetliga nordiska bestämmelser om allemansrätt med syfte att ge medborgarna ökade möjligheter att fritt få röra sig i skog och mark. Förslagsställarna framhöll att de nordiska länderna har ett gemensamt intresse att skydda och bevara sin natur. En nordisk lagstiftning som innebär att allemansrätten skrivs in i lag skulle kunna bli utgångspunkt för en samnordisk satsning för att utvidga medborgarnas medvetande om naturen som ett värde som tillhör alla och som alla därför bör respektera.

Utskottet noterade att de gällande reglerna om allas rätt att fritt röra sig i naturen är mycket olika i de nordiska länderna och att det närmast syntes vara en olöslig uppgift att förena de nordiska reglerna. Därtill kom att i Sverige 1974 antagits en naturvårdslag, vari principen om allemansrätt inskrivits men att riksdagen vid sin behandling av lagen gav uttryck för att man inte önskade fastare bestämmelser om allemansrätten utöver dem som gäller till följd av sedvanerätten. Utskottet

noterade därutöver, att den i Norge gällande naturfredningslagen fungerar tillfredsställande och att man i Island inte fått tillslutning till ett i Altinget framlagt förslag om införande av allemansrätt. Mot bakgrund av dessa förhållanden ansåg sig utskottet inte kunna förorda att en undersökning av denna fråga genomfördes.

Utskottet delade dock förslagsställarnas uppfattning om att befolkningen borde ha bästa möjligheter att fritt röra sig i skog och mark samtidigt som naturen som sådan borde skyddas och bevaras. Information måste ges om de rättigheter och inte minst de skyldigheter som allmänheten har vid färd i naturen. En stor arbetsuppgift fanns här för de nordiska turistorganisationerna, som borde verka för att sprida information i dessa frågor.

Några medlemmar i utskottet ansåg att man borde arbeta vidare med frågan om att ge befolkningen ökade möjligheter att fritt röra sig i skog och mark och avsåg därför att återkomma till denna fråga vid senare tillfälle.

På utskottets förslag beslöt rådet att inte företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

3. Offentlighetsprincipens användning

På förslag av juridiska utskottet diskuterades vid rådets höstsamling i Ålborg 1974 en rapport från en av rådet och ministerrådet tillsatt arbetsgrupp angående offentlighetsprincipens användning vid nordiska samarbetsorgan. Delegationen lämnade en redogörelse för denna debatt i sin berättelse till riksdagen om Ålborgssessionen. Därefter hade juridiska utskottet med ledning av debatten i Ålborg behandlat rapporten och framlade nu till sessionen i Reykjavik sitt betänkande i frågan. Utskottet hade tagit ställning till frågan om offentlighetsprincipens användning på nordiska samarbetsorgan i förhållande till enskilda, organisationer och myndigheter. Däremot hade utskottet inte gått in på frågan om information mellan rådets organ och Nordiska ministerrådet och dess organ. Denna fråga hade behandlats av den s. k. arbetsgruppen rörande budget- och kontrollfrågor, vars rapport redovisas nedan under punkt F.

Utskottet föreslog rådet att godkänna följande yttrande:

A. Nordiska rådet anmodar rådets presidium

1. att snarast efter avslutningen av rådets 23:s session ge juridiska utskottet tillfälle att avge ett uttalande till presidiet över den av arbetsgruppen för budget- och kontrollfrågor avgivna rapporten vad angår frågan om information mellan Nordiska rådets organ och Nordiska ministerrådet och dess organ.

2. att genomföra största möjliga offentlighet vid Nordiska rådets presidiesekretariat och att fastställa reglerna i överensstämmelse med det utkast som framlagts av arbetsgruppen, dock att § 2 och § 4 föreslås utformade på följande sätt:

§ 2 Följande handlingar är undantagna från offentlighet:

1. Protokoll från slutet möte i Nordiska rådets plenarförsamling.
2. Referat av överläggningar i Nordiska rådets utskott.
3. Utkast, presidiesekretariatets interna arbetsmaterial samt handlingar som upprättats av presidiesekretariatet som underlag för sakens behandling eller föredragning i nordiska organ. Undantaget omfattar ej slutliga och definitiva handlingar. Undantagen omfattar vidare inte allmän journal för in- och utgående expeditioner.
4. Handling som inkommit till presidiesekretariatet från myndighet i nordiskt land eller från offentlighetsrättsligt organ om det av påteckning på handlingen eller särskilt meddelande framgår att handlingen är förtrolig eller hemlig.
5. Handlingar i personalärenden.

Presidiet eller den presidiet bemyndigar kan dock besluta att handlingar som anges i första stycket nr 1 och 3 helt eller delvis skall utlämnas. Nordiska rådets utskott kan besluta att referat av överläggningar i respektive utskott helt eller delvis skall utlämnas.

§ 4 Protokoll över beslut som träffats vid slutna möten i Nordiska rådets plenarförsamling, protokoll över beslut som träffats i rådets utskott, slutliga och definitiva handlingar som nämnts i § 2 stycket 1, nr 3, samt andra handlingar än de som är nämnda i § 2 och § 3 kan i särskilda fall undantagas från offentlighet om hänsyn till enskilds intresse eller annat väsentligt skäl så kräver.

3. att snarast inleda överläggningar med Nordiska ministerrådet i syfte att få fastställt enhetliga bestämmelser om offentlighet vid Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets sekretariat i överensstämmelse med riktlinjerna i detta betänkande.

4. att söka upprätta ett för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamt organ till vilket tveksamma frågor om presidiets och ministerrådets tillämpning av offentlighetsprincipen vid Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets sekretariat kan hänskjutas.

B. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1. att snarast inleda överläggningar med Nordiska rådets presidium i syfte att söka fastställa enhetliga bestämmelser om offentlighet vid Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets sekretariat i överensstämmelse med riktlinjerna i de av juridiska utskottet avgivna betänkandet om offentlighetsprincipens användande på nordiska samsamhetsorgan.

2. att söka upprätta ett för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamt organ till vilken tveksamma frågor om presidiets och ministerrådets tillämpning av offentlighetsprincipen vid Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordiska ministerrådets sekretariat kan hänskjutas.

Mot utskottets förslag om ett specialorgan hade avgivits tre reservationer. Bl. a. herr Adamsson yrkade avslag på utskottets hemställan i denna del. Herr Adamsson ansåg, att först sedan man fram till råds-sessionen 1977 följt arbetet med offentlighetsprincipens införande och

tillämpning borde övervägas om behov fanns av att inrätta ett speciellt organ av föreslagen art.

Juridiska utskottets betänkande gav upphov till en omfattande debatt i plenum. I denna deltog från svensk sida herrar Adamsson och Hernelius. Utskottets talesman framhöll att utskottet funnit de föreslagna offentlighetsreglerna alltför restriktiva. På grund av olikheter i ländernas offentlighetsregler hade svårigheter förelegat vid formuleringen av de nordiska offentlighetsreglerna. Enligt utskottets mening fick dock inte reglerna i det land som har den mest återhållsamma synen på offentlighetsfrågan ligga till grund för ett nordiskt regelsystem. Utskottet hade med hänsyn härtill och till den kritik som framförts vid Ålborgssessionen i november 1974 mot utredningsförslaget funnit det nödvändigt att delvis markera detta i syfte att medge större offentlighet.

Herr Adamsson underströk att i utskottet rådde full enighet om att söka skapa största möjliga offentlighet i rådets arbete och att leva upp till Helsingforsavtalets stadgande att i det nordiska samarbetet bör största möjliga offentlighet iakttas. Herr Adamsson ansåg dock att svårigheter skulle uppstå, om man i enlighet med utskottets förslag för ministerrådets sekretariat skapade likartade regler med dem som nu föreslås för presidiesekretariatet. Sin reservation motiverade herr Adamsson med att han ifrågasatte behovet av ett specialorgan för eventuellt förekommande meningsskiljaktigheter och tolkningsfrågor, ett organ vars status och sammansättning inte närmare preciserats i utskottets betänkande. Inrättande av ett sådant organ förutsatte enligt herr Adamsson att rådet in pleno tog ställning till såväl organets kompetens som sammansättning.

Herr Hernelius bemötte i sitt inlägg vissa synpunkter på offentlighetsfrågan som framförts från ministerrådets sida av den norska samarbetsministern Bjartmar Gjerde. Inledningsvis noterade herr Hernelius med tillfredsställelse att ministerrådet inte framört någon som helst kritik mot huvudpunkterna i juridiska utskottets förslag, nämligen att ministerrådets beslut och utskottets beslut i princip inte skall vara hemliga. Statsrådet Gjerde hade uttalat att vid de fortsatta överläggningarna mellan rådet och ministerrådet om offentlighetsreglerna utgångspunkten skulle vara de begränsningar som är fastställda i de nationella lagarna. Herr Hernelius invände häremot att utgångspunkten i stället borde vara den strävan efter offentlighet som också finns i åtskillig nordisk lagstiftning och som rekommenderats vid många tillfällen i rådet. Herr Hernelius menade att ingenting hindrar att man nu i fråga om offentlighetsprincipen går längre än vad som är normalt vid kontakter mellan olika stater och regeringar och hänvisade härvid till de speciella förhållanden som präglar det nordiska samarbetet.

Vid omröstningen förkastades de tre reservationerna. Utskottets förslag till yttrande godkändes med 62 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

4. Övrigt

Av meddelande om rekommendation nr 13/1972 angående *samordning av reglerna om privata personregister* noterade utskottet att ett samarbete äger rum som tyder på att det kommer att uppnås enighet om verkningarna av de regler som avses genomföras om privata personregister. Med hänsyn härtill och till att frågan är upptagen i det nordiska lagstiftningsprogrammet, som ingår i ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet, ansåg utskottet, att det inte längre fanns behov att avge särskilda meddelanden om denna rekommendation. På utskottets förslag beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Av meddelande om rekommendation nr 6/1972 angående *samarbete om utvidgning av konsumentskyddet* kunde utskottet konstatera att ett nära nordiskt samarbete äger rum på en rad viktiga konsumentområden. Vidare noterade utskottet att det nordiska samarbetet på detta område sedan den 1 juli 1974 äger rum inom ramarna för Nordiska ministerrådets verksamhet och att en särskild ämbetsmannakommitté för konsumentfrågor tillsatts. Härigenom ansåg utskottet rekommendationens syfte vara uppfyllt. På förslag av utskottet beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

B. Saker förberedda av kulturutskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*, kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet (i berörda delar) och kapitel III: Kulturellt samarbete.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse framförde utskottet att även om en högre grad av konkretisering hade varit önskvärd i vissa delar av rapporteringen var det allmänna intrycket av kulturavsnitten i det stora hela positivt. De önskemål som utskottet framfört i sitt betänkande över 1974 års ministerrådsberättelse hade i huvudsak beaktats. Kulturutskottet uttryckte sin tillfredsställelse över att ministerrådet i berättelsen klart givit uttryck för att kulturutskottet borde utöva en viktig funktion när det gällde frågan om den årliga budgetplaneringen och planeringen av det fortsatta kultursamarbetet på längre sikt.

Kulturutskottet underströk vidare, liksom i föregående års betänkande, betydelsen av att kulturutskottet kontinuerligt delgavs sådana dokument som belyser arbetet inom regeringsorganen under kulturavtalet. Detta var, menade utskottet, en förutsättning för att kulturutskottet på ett tillfredsställande sätt skulle kunna handha de funktioner som utskottet tilldelats inom det samarbete som bedrivs med stöd av kulturavtalet.

Utskottet konstaterade med ledning av en sammanfattning i berättelsen av de viktigaste samarbetsåtgärderna på kulturområdet under 1974 att inga större nya samarbetsprojekt igångsatts under 1974 och menade att detta är ett utslag av att den nordiska kulturbudgeten för 1974 till sin ambitionsnivå var oförändrad i förhållande till föregående års kulturbudget.

En redovisning av utskottets synpunkter på kapitel III finns här nedan under avsnitten "Utbildningssamarbete", "Forskningssamarbete" och "Allmänkulturellt samarbete".

På förslag av kulturutskottet godkände rådet följande yttrande över berörda delar av ministerrådets berättelse (yttrande nr 6).

Nordiska rådet anser

1. att de utbildningspolitiska åtgärder, som blir erforderliga för att lösa arbetsproblemen bland ungdomen, bör tas upp till övervägande på nordiskt plan,

2. att ansvarsfördelningen mellan kulturavtalets organ och forskningsråden i fråga om det nordiska forskningssamarbetet bör göras till föremål för en allsidig utredning,

3. att konkreta planer bör utformas för folkrörelsernas aktiva medverkan i det nordiska kultursamarbetet,

4. att ministerrådet bör pröva möjligheterna att utarbeta ett flerårigt konkret handlingsprogram för det nordiska kultursamarbetet, med fasta tidsgränser för förverkligandet, avsett att utgöra en vidare ram för de ettåriga handlingsprogrammen,

5. att Nordiska rådets kulturutskott bör beredas tillfälle att redan under beredningsskedet medverka i utformningen av de årliga handlingsprogrammen för kultursamarbetet och av ett eventuellt flerårigt åtgärdsprogram,

6. att ministerrådets berättelse i framtiden bör innehålla en utförligare redogörelse för användningen av dispositionsmedlen på den nordiska kulturbudgeten, och

7. att den i år inledda omläggningen av rapporteringen i berättelser från institutioner och samarbetsorgan under ledning av kultursekreterariatet bör uppföljas i enlighet med de riktlinjer som angivits av Nordiska rådet.

2. Utbildningssamarbetet

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet konstaterade utskottet att inriktningen av utbildningssamarbetet, som Nordiska rådet och dess kulturutskott framfört, i stort sett har blivit väl tillgodosedda. Såsom nya arbetsuppgifter inom utbildningssamarbetet angavs i berättelsen bl. a. vuxenutbildningen, högre utbildning och annan vidareutbildning. Detta stod i god överensstämmelse med de prioriteringsönskemål som kulturutskottet framfört. I betän-

kandet betonades vikten av att folkbildningsorganisationerna i Norden medverkar vid utbyggnaden av samarbetet på vuxenundervisningens område. Kulturutskottet ville även starkt understryka betydelsen av samnordiska åtgärder på yrkesutbildningens område. Utskottet önskade särskilt betona vikten av att de nordiska länderna genom utbyte av erfarenheter skapar förutsättningar för att lösa de stora problem som flera av länderna har när det gäller ungdomar som går ut i förvärvslivet utan någon som helst yrkesutbildning efter grundutbildningen.

I sitt betänkande över kulturavsnittet i ministerrådets berättelse anförde utskottet, att vid Nordiska rådets utbildningskonferens i Åbo i september 1974 hade klarlagts att det fortsatta arbetet beträffande harmonisering på grundskolesektorn i framtiden kommer att bedrivas som en permanent och självständig verksamhet och att detta arbete i framtiden kommer att få sin tyngdpunkt lagd på pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete, vilket överensstämde med de riktlinjer som Nordiska rådet uppdragit i sin rekommendation nr 26/1967 angående *enhetlig nordisk skolordning*. Syftet med rekommendationen syntes ha uppnåtts. Rådet beslöt på förslag av utskottet anse rekommendationen slutbehandlad för rådets del.

I ett medlemsförslag om *språkundervisning för finländska barn i Sverige*, väckt av bl. a. herrar Mundebo och Sundman, hade hemställts att rådet ville rekommendera regeringen i Sverige att i samråd med Finland regering vidtaga åtgärder för att öka möjligheterna för de i Sverige boende finländska barnen att erhålla undervisning i och på sitt modersmål samt att regeringarna i Finland och Sverige vidtar åtgärder för att trygga rekryteringen av tvåspråkiga lärare.

Kulturutskottet uttalade att omsorgen om den enskilde eleven var av stor betydelse när det gällde att lösa problem inom skolväsendet och att språket härvid var en viktig faktor då detta i hög grad bidrar till att forma personligheten. Det var därför viktigt att individen i början av sin utveckling lärde sig behärska sitt modersmål. Utskottet anförde vidare att tillgången på lärare länge hade varit ett av de största problemen då det gällde undervisning i och på finska i Sverige. Utskottet ville därför understryka betydelsen av att avlönings- och anställningsvillkoren för de lärare som undervisar finska barn förbättrades.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till 1) regeringen i Sverige att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder för att öka möjligheterna för de i Sverige bosatta finska barnen att erhålla undervisning i och på sitt modersmål samt 2) regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att trygga rekryteringen av tvåspråkiga lärare. Rekommendationen antogs med 57 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. herr Krönmark om *privata skolors och utbildningsinstitutioners fortbestånd och utbyggnad*. I för-

slaget hemställdes att rådet, med erkännande av de privata skolornas betydelse och berättigande, rekommenderar ministerrådet att utforma riktlinjer för tryggnad och utbyggnad av de privata skol- och utbildningsinstitutionerna på alla undervisningsnivåer i Norden. Förslagsställarna åberopade i sin motivering bl. a. principen att medborgarna skall ha rätt att fritt välja den undervisningsform, som de önskar för sina barn.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande, att det privata skolväsendet i Norden i de enskilda länderna har mycket olikartade traditioner och utvecklingslinjer och att även den politik, som i de olika länderna utformats med avseende på skolformer med annan huvudman än stat och kommun, uppvisar stora skiljaktigheter. Utskottet framhöll vidare att inom ramen för det nordiska kulturavtalet hade strävandena att harmonisera skolpolitiken förts vidare och utvidgats varför det fanns skäl att anta att behovet av erfarenhetsutbyte och samråd när det gäller alternativa skolformer i privat regi mellan de nordiska länderna kunde tillgodoses genom utnyttjande av den ordning för samarbete och samråd som redan etablerats genom det nordiska kulturavtalet.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet det inte vara lämpligt eller ens möjligt att på nordiskt plan utarbete gemensamma riktlinjer för det privata skolväsendets fortbestånd och utbyggnad. På förslag av utskottet beslöt rådet att ej företaga sig något med anledning av medlemsförslaget.

Bl. a. herr Sundman hade i ett medlemsförslag om *samnordiska lärarseminarier för pedagogiskt utvecklingsarbete vid de nordiska journalisthögskolorna* hemställt att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att dels ge Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna en fast institutionaliserad ställning bland de nordiska samsamarbetsorganen, dels bevilja tillräckliga medel för årligt pedagogiskt samarbete mellan lärarna vid de nordiska journalisthögskolorna. Som motivering för förslaget framhölls att det samarbete mellan de nordiska journalisthögskolelärarna, som etablerats under de senaste åren, krävde för att kunna fortsätta en fastare ekonomisk och institutionell ram än det hittills haft.

Enligt kulturutskottets mening hade det samarbete mellan de nordiska journalisthögskolorna som redan ägt rum och de planer som uppgjorts för framtiden visat att goda förutsättningar finns för ett fruktbringande nordiskt samarbete på detta fält beträffande fort- och vidareutbildningen. Om den utvecklingen skulle kunna föras vidare, förutsatte det emellertid, att Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna uppnådde en av de officiella nordiska kultursamarbetsorganen erkänd permanent status och att verksamhetens fortbestånd och utveckling garanterades genom fasta anslag på den nordiska kulturbudgeten.

Utskottet föreslog därför en rekommendation till Nordiska ministerrådet att 1) ge Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna

en fast institutionaliserad ställning bland de nordiska samarbetsorganen, samt 2) bevilja tillräckliga medel för årligt pedagogiskt samarbete mellan länderna vid de nordiska journalisthögskolorna. Rådet antog en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 17) med 57 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta.

I anslutning till meddelande från Danmarks regering om rekommendation nr 27/1969 angående *samarbete rörande de nordiska språklektorerna* hade fråga ställts till Sveriges regering om vilka åtgärder svenska regeringen avsåg att vidtaga för att ge de nordiska språklektorerna vid de svenska universiteten och högskolorna arbetsvillkor som överensstämmer med dem som gäller för motsvarande tjänster i de andra nordiska länderna.

Av svaret, som lämnades av statsrådet Hjelm-Wallén, framgick att nordiska lektorer i Sverige jämfördes med övriga utländska lektorer och därför hade större undervisningsskyldighet än nordiska lektorer i t. ex. Danmark och Norge. De utländska lektorenas arbetsförhållanden var anpassade till den högskoleorganisation man hade i Sverige. Det var emellertid inte uteslutet att förändringar kunde ske i framtiden av de nordiska lektorenas arbetsförhållanden i Sverige, vilket emellertid måste bedömas i ett större sammanhang.

3. Forskningssamarbete

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade kulturutskottet, att redogörelsen för *forsknings-samarbetet* och framtidsplanerna på detta område inte i lika hög grad som avsnittet om samarbete på undervisningens område redovisade konkreta samarbetsprojekt eller planer på sådana. Huvudvikten hade likasom tidigare år lagts vid kriterierna för forskningssamarbetet samt vid dess organisation och allmänna målsättningar.

I forskningsavsnittet i ministerrådets berättelse berördes även den under 1974 kontroversiella frågan om *Nordiska sommaruniversitetets* (NSU) framtida verksamhet och anslagstilldelning. Ministerrådet hade i denna fråga uttalat, dels att en förutsättning för statligt stöd till NSU borde vara att verksamheten präglades av allsidighet och öppenhet i ämnesval och inriktning, dels att frågan om fortsatt stöd till NSU borde tas upp till förnyat övervägande inom relativt kort tid. Nordiska sommaruniversitetet hade dessutom från år 1975 ålagts redovisningsskyldighet inför den statliga redovisningsmyndigheten i det land där organisationens huvudsekretariat var beläget. Kulturutskottet framhöll i betänkandet att man ansåg detta var en god lösning.

I ett medlemsförslag om *inrättandet av ett nordiskt acceleratorcentrum* (NORDAC), väckt av bl. a. herrar Mundebo och Sundman hade hemställts om en rekommendation till Nordiska ministerrådet att ställa erforderliga medel till förfogande för inrättandet av ett nordiskt accelera-

torcentrum. Detta skulle inrättas på Risø i Danmark. Medlemsförslaget, som väckts redan 1972, hade återremitterats av rådet till utskottet vid 21:a sessionens andra samling 1973 för att ge utskottet tillfälle att ta del av de utredningar som ministerrådet initierat på området.

Utskottet konstaterade nu, att Nordiska ministerrådet vid möte i Reykjavik i juni 1974 fattat beslut om inrättandet av en nordisk samarbetskommitté för acceleratorfysik, vars verksamhet skulle finansieras över den nordiska kulturbudgeten. Samarbetskommitténs ändamål var att främja nordiskt samarbete inom acceleratorbaserad forskning. Kulturutskottet fann, att ett avsevärt steg mot ett förbättrat och intensifierat samarbete på den acceleratorbaserade forskningens område inom Norden hade tagits genom inrättandet av den ovan nämnda samarbetskommittén, vars uppgifter även omfattade samarbete mellan nordiska forskare vid internationella projekt.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de stora ekonomiska satsningar som skulle erfordras för ett förverkligande av medlemsförslagets huvudinnehåll, inrättandet av ett nordiskt acceleratorcentrum för kärnfysisk forskning, ansåg utskottet, att förutsättningar för ett genomförande av förslaget för närvarande inte förelåg. Utskottet ville dock inte utesluta möjligheten, att de nordiska länderna i ett senare skede kunde ha anledning att på nytt ta upp frågan om att inrätta ett nordiskt acceleratorcentrum till prövning.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Ett medlemsförslag om *inrättandet av ett nordiskt institut för komparativ samhällsforskning* hade väckts av bl. a. herrar Palm och Sundman. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att inrätta ett nordiskt institut för komparativ samhällsforskning.

Inledningsvis framhöll utskottet i sitt betänkande över medlemsförslaget att ett utvidgat samarbete inom nordisk samhällsforskning var ett av de områden som utskottet prioriterade högst när det gällde satsningar på forskningssektorn. Utskottet noterade att remissinstanserna i huvudsak var eniga om behovet av fortsatt och utvidgad jämförande forskning om de nordiska samhällena, medan inställningen till det konkreta spørsmålet om upprättandet av ett särskilt nytt institut för komparativ samhällsforskning var varierande.

För egen del ansåg utskottet, att snara åtgärder borde vidtagas för att stimulera och utbygga en livskraftig forskning om de nordiska samhällena, bedriven i nordiskt samarbete enligt de riktlinjer som antytts i medlemsförslaget. Utskottet ville emellertid inte i dagens läge förordas ett omedelbart förverkligande av tanken på att upprätta ett särskilt institut för nordisk komparativ samhällsforskning, men fann att detta förslag, vid sidan av andra metoder att stimulera samarbetet, borde

finnas med i övervägandena som ett realistiskt alternativ på något längre sikt.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 15) till Nordiska ministerrådet att ytterligare utbygga det nordiska samarbetet beträffande nordisk komparativ samhällsforskning och vid denna utbyggnad även överväga möjligheterna att grunda ett nordiskt institut för komparativ samhällsforskning. Rekommendationen antogs med 53 röster. 3 medlemmar avstod från att rösta, däribland herr Mellqvist.

4. Allmänskulturellt samarbete

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* anförde utskottet att det avsnitt, som behandlar verksamheten och framtidsplanerna på det allmänskulturella området, var mindre genomarbetat än avsnitten om utbildnings- och forskningssamarbete. Avsnittet bestod i huvudsak av rapporter om åtgärder som vidtagits i anledning av olika rådsrekommendationer och om vissa andra tidigare initierade projekt. Utskottet efterlyste därför en bättre genomarbetad framställning, särskilt av framtidsplanerna på området, i den berättelse som avges till följande session.

Nordiska ministerrådet hade väckt ett ministerrådsförslag om *ny överenskommelse om Nordiska kulturfonden* med hemställan om rådets yttrande över förslaget till ny överenskommelse om Nordiska kulturfonden.

Kulturutskottet delade ministerrådets uppfattning, att den allmänskulturella sektorn även i framtiden i ungefärligen samma utsträckning som tidigare särskilt borde tillgodoses vid fördelningen av kulturfondens medel (ca 60 %). I likhet med ministerrådet omfattade utskottet även den uppfattning som framförts av styrelsen för Nordiska kulturfonden att genom uppsökande verksamhet nå fram till nya grupper, som idag har svårt att erhålla stöd.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 12) med hemställan till Nordiska ministerrådet att genomföra en revision av överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med det i ministerrådsförslag B 16/k ingående textutkastet.

I ett medlemsförslag, väckt av bl. a. fru Lundblad, om *fasta korrespondenter i de nordiska huvudstäderna från de nationella radio- och TV-bolagen* hemställes, att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för att de nationella radio- och TV-bolagen i Norden kommer fram till en ordning som gör det möjligt för bolagen att ha fasta utsända medarbetare i de andra nordiska ländernas huvudstäder. Som motivering anförde förslagsställarna bl. a. att inslagen i radio och TV från de andra nordiska länderna var ytterst fåtaliga.

I sitt betänkande över medlemsförslaget framhöll utskottet att många skäl talade för önskvärdheten att förverkliga förslagsställarnas inten-

tioner. Då radio- och TV-företagen själva har att ta ställning till behovet och finansieringen av ett utbyggt korrespondentnät, ansåg sig utskottet emellertid inte kunna förorda, att rådet antog en rekommendation i den form förslagsställarna hemställt. Frågan om fasta korrespondenter borde ses som en del av ett större problemkomplex, som omfattade etermedias täckning av det nordiska stoffet i dess helhet och i ett vidare perspektiv hela informationsflödet mellan de nordiska länderna. Enligt utskottets mening var därför en utredning med syfte att klarlägga förutsättningarna för ökad information mellan de nordiska länderna i etermedia önskvärd.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) med hemställan till Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att förbättra informationen om de nordiska länderna i etermedia. Rekommendationen antogs med 58 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Ett medlemsförslag om *instiftande av Nordiska rådets idrottspris* hade väckts av bl. a. herrar Lindahl och Mellqvist. I medlemsförslaget hemställdes att rådet beslutar att instifta ett idrottspris att årligen utdelas till en framstående nordisk idrottsman (-kvinna) eller idrottsledare.

Kulturutskottet underströk att ett nordiskt samarbete på idrottens område hade ett värde inte endast som idrottslig företeelse, utan även därför att det kunde ge stora grupper av människor i Norden möjligheter till samvaro och leda till berikande kontakter över landsgränserna. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att en av de viktigaste målsättningarna för allt nordiskt kultursamarbete enligt utskottets mening borde vara att aktivera så stora medborgargrupper som möjligt i samarbetet fann kulturutskottet det naturligt, att samnordiska åtgärder för att stödja idrottsutbytet i första hand sattes in på skol-, ungdoms-, korporations- och handikappidrotten samt bredd- eller motionsidrotten i allmänhet, som relativt sett var mindre väl tillgodosedda när det gällde nordiskt utbyte.

Med hänsyn till de delade meningar som råder beträffande prisinstitutionens allmänna berättigande och de förslag till nya nordiska pris som under de senaste åren framförts, ville utskottet inte utan en föregående allsidig utredning ta ståndpunkt för eller emot förslaget om att instifta ett nordiskt idrottspris. Kulturutskottet förordade därför att en kommitté tillsattes med uppgift att utreda förutsättningarna för och framlägga förslag till former för ett utvidgat nordiskt idrottsamarbete.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 16) med hemställan till Nordiska ministerrådet att verkställa en utredning av formerna för och framlägga förslag till ett utvidgat nordiskt idrottsamarbete, och att därvid 1) särskilt beakta behovet av stöd till samarbete inom skol-, ungdoms-, korporations- och handikappidrotten samt inom breddidrotten i allmänhet, 2) överväga möjligheterna att instifta

ett Nordiska rådets idrottspris. Rekommendationen antogs med 54 röster mot 3. 5 medlemmar avstod från att rösta, däribland herr Adams-son.

Med hänvisning till den nu antagna rekommendationen om utvidgat idrottssamarbete beslöt rådet på förslag av kulturutskottet anse rekommendationen nr 2/1971 angående *ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte* för sin del slutbehandlad.

Ytterligare två medlemsförslag hade väckts på det allmänkulturella området, vilka behandlades gemensamt av utskottet. Det ena av dessa åsyftade *gemensamt alfabet och lika bokstavsföljd* och hade väckts av bl. a. fru Lundblad, herrar Mundebo och Sundman. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att åstadkomma en överenskommelse om 1. möjligast överensstämmande bokstavstyper för samtliga nordiska språk i de fall där olika bokstäver används för att beteckna samma eller mycket närliggande ljud, och 2. överensstämmande bokstavsföljd för samtliga nordiska språks alfabet.

I det andra medlemsförslaget om *en nordisk språknämnd*, väckt av bl. a. herrar Mundebo och Sundman hemställes, att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att upprätta en nordisk språknämnd med i förslaget närmare omtalade uppgifter inom nordiskt språkvårdssamarbete.

Utskottet anförde att, sedan remissbehandlingen av sakerna genomförts, kulturutskottet hade diskuterat medlemsförslagen med representanter för de nationella språknämnderna i Norden. Vidare hade utskottet preliminärt tagit ståndpunkt till medlemsförslagen varvid utskottet föreslagit inrättande av ett samnordiskt språksekretariat med särskilda, närmare preciserade uppgifter, bl. a. att utreda frågan om gemensamt alfabet och lika bokstavsföljd. Efter att ha tagit del av språknämndernas synpunkter på utskottets förslag ansåg utskottet, att ytterligare diskussioner borde föras mellan utskottet och språknämnderna och mellan språknämnderna inbördes, innan medlemsförslagen kunde tas upp till slutligt avgörande i rådets plenum. Dessa överläggningar antogs kunna slutföras under loppet av våren 1975.

Mot denna bakgrund anmälde utskottet för rådet att behandlingen av medlemsförslagen fortsätter i utskottet efter 23:e sessionen.

Inom kulturutskottet tillmättes frågan om utvecklandet av det nordiska televisionsarbetet stor betydelse. I anslutning till rekommendationerna nr 20/1971 angående *utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige* och nr 15/1973 angående *ökat nordiskt TV-samarbete* hade Nordiska ministerrådet överlämnat ett slutbetänkande "TV över gränserna" (NU 1974: 19), avgivet av ministerrådets TV-kommitté. Utskottet har behandlat slutbetänkandet och meddelandena gemensamt. Till utskottets betänkande hade fogats en promemoria om det nor-

diska TV-samarbetet, utarbetad av herr Sundman och en norsk utskottsmedlem, vars innehåll i princip delades av utskottet.

Utskottet ansåg att planeringen av åtgärder för att utbygga det nordiska TV-samarbetet borde ha såväl en långsiktig som en kortsiktig målsättning. Den långsiktiga planeringen borde, såsom även ministerrådet framhållit, särskilt syfta till att åstadkomma samnordiska handlingslinjer när det gällde att möta den nya situation som uppstår på TV-området, då satellittekniken om ca 15 år har nått ett stadium då direktmottagna TV-sändningar via satellit kunde komma att vara en normal företeelse i hela världen. På kortare sikt förelåg nu ett fullgott underlag för planering av konkreta åtgärder när det gällde det tekniska utbyggandet av det nordiska TV-samarbetet.

När det gäller lösningen av de upphovsrättsliga frågorna ville utskottet ånyo starkt understryka nödvändigheten av att direkta förhandlingar inleddes med upphovsmännens organisationer i syfte att nå fram till en snabb överenskommelse. TV-samarbetets utbyggnad borde inte få försenas av att denna fråga var olöst.

Rekommendation nr 15/1973 berör även åtgärder i syfte att öka möjligheterna att ta in ljudradioprogram från de nordiska grannländerna. Denna fråga hade hittills, enligt utskottets mening, ägnats otillräcklig uppmärksamhet inom ministerrådets organ. Förbättrade mottagningsmöjligheter för de nationella nordiska radioprogrammen var av största betydelse inte bara för invånarna i Norden, utan även för sådana nordbor som vistades utomlands, inte minst för sjömännen.

Kulturutskottet ville slutligen understryka, att förverkligandet av ett utbyggt nordiskt TV-samarbete numera inte längre hindrades av otillräckligt utredningsunderlag. Det berodde nu på den politiska viljan att inom ramen för de ekonomiska resurserna fastställa och genomföra ett konkret utbyggnadsprogram.

Herr Sundman hade riktat en fråga till Nordiska ministerrådet rörande behandlingen av rekommendation nr 20/1973 angående *stöd till den färöiska litteraturen*. I svaret hänvisades framför allt till det beslutade stödet till grannlandsöversättningar. Det framhölls att frågan om ett särskilt nordiskt stöd till den färöiska litteraturen och de färöiska författarna måste ses i ett större sammanhang eftersom det finns andra små språkgrupper i Norden. Av svaret framgick även, att det för närvarande inte fanns ekonomiska möjligheter för att sätta in ytterligare stöd på detta område, men att ministerrådet i den fortsatta framtida planläggningen skulle vara uppmärksam på det behov av stöd som här pekats på.

Av meddelandet om rekommendation nr 26/1971 angående *översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur* framgick att Nordiska ministerrådet under året fattat beslut att för en fyraårig försöksperiod finansiera en stödordning för översättning av litteratur mellan de nor-

diska språken. En bedömningskommitté med nio medlemmar har tillsatts för att leda verksamheten i enlighet med särskilda, av ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete fastställda bestämmelser. Beviljningen under det första året uppgick till 750 000 dkr.

Kulturutskottet uttalade sin tillfredsställelse över att konkreta åtgärder på detta betydelsefulla område nu vidtagits. Stöd till översättningar mellan de nordiska språken främjade den nordiska samhörigheten genom att göra grannländernas litteratur tillgänglig för vidare läsargrupper. Särskilt för de små språkområdena i Norden kunde den nya översättningsordningen visa sig få positiva verkningar, dels genom att ge deras litteratur större läsekrets, dels därigenom att bokutgivningen på dessa språk erhåller en välbehövlig ekonomisk stimulans. Utskottet ansåg att rekommendationens syfte hade uppnåtts.

På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

C. Saker förberedda av socialpolitiska utskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till socialpolitiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1)*, kapitel I: Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet — (i berörda delar), kapitel IV: Socialpolitiskt samarbete, kapitel V: Samarbete i arbetsmarknadsfrågor, kapitel VI: Samarbete i arbetsmiljöfrågor samt kapitel VII: Miljövårdssamarbete.

En redovisning av utskottets synpunkter på de olika avsnitten återfinns nedan under rubrikerna "Miljöfrågor", "Hälso- och sjukvårdsfrågor", "Sociallagstiftningsfrågor" och "Arbetsmarknadsfrågor".

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (nr 4):

Förslag till ändringar i mera omfattande nordiska socialpolitiska överenskommelser bör föreläggas Nordiska rådets socialpolitiska utskott för yttrande före det slutliga antagandet. Det nordiska samarbetet på rusmedelsforskningens område bör organisatoriskt samordnas. I avvakten på en dylik samordning bör den nordiska alkoholforskningen ges förstärkta resurser.

Initiativ bör tagas till en systematisk genomgång i syfte att kartlägga för vilka yrkesgrupper, för vilka särskilda behörighetsbestämmelser gäller, inrättandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad kan vara ändamålsenligt. Frågan om avtal om nordisk specialistkompetens för läkare bör snarast lösas. Förutsättningarna för nordiskt tjänstemannautbyte synes genom de åtgärder som vidtagits under året ha förbättrats. Formerna för Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets kontakter med arbetsmarknadens parter bör snarast lösas.

Ett nordiskt lagstiftningsprogram rörande de viktigaste principerna på arbetsmiljöns område bör utarbetas. En plan för harmonisering av i Norden gällande miljöskyddsregler bör komma till stånd.

Utskottet tillägger kontakterna med Nordiska ministerrådet i dess för utskottets arbete berörda sammansättningar stor vikt.

Den representation som socialpolitiska utskottet av mångårig tradition haft vid nordiska arbets- och socialministermöten bör vidmakthållas samt utvidgas till att också omfatta arbetsmiljö- och miljövärdministermöten. Kontakterna på tjänstemannaplanet mellan Nordiska rådets tjänstemän och de nordiska ämbetsmannakommittéerna bör vidareutvecklas. Möjligheten för socialpolitiska utskottets sekreterare att även fortsättningsvis delta i möten med Nordiska socialpolitiska kommittén bör kvarstå.

Beträffande utformningen av meddelanden om rekommendationer vill utskottet understryka att de av presidiet och samarbetsministrarna gemensamt godkända riktlinjerna för sådan rapportering snarast bör komma till praktisk tillämpning.

Berättelser och meddelanden bör vara Nordiska rådet tillhanda senast två och en halv månad före plenarförsamlingens början. § 41 i Nordiska rådets arbetsordning bör snarast ändras i enlighet härmed.

Av ministerrådet, med anledning av rådets tidigare betänkanden och yttranden över C 1, vidtagna åtgärder bör redovisas i nästkommande års berättelse från ministerrådet.

2. Miljöfrågor

Utskottet har liksom under närmast föregående år ägnat miljöfrågorna stor uppmärksamhet. Utskottet uttryckte i sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* önskemål om att de för miljövärdssamarbetet viktiga konventionerna från år 1974, nämligen den nordiska miljöskyddskonventionen och konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö, så snart som möjligt skulle kunna ratificeras av samtliga berörda länder. Utskottet efterlyste en plan för en harmonisering av de nationella miljöskyddsreglerna i enlighet med vad som förutsatts i den nordiska miljöskyddskonventionen. Utskottet konstaterade vidare sin tillfredsställelse över att från norsk sida inbjudits till ett möte med experter angående åtgärder för att komma till rätta med utsläpp av svaveldioxid och andra luftföroreningar.

Utskottet hade också behandlat två medlemsförslag på miljövärdsområdet. I det ena förslaget hemställde bl. a. herrarna Nilsson i Tvärålund och Sellgren att rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i sitt vidare arbete med föroreningsproblemen till havs eftersträva *ovillkorligt förbud mot utsläpp av avfall i Bottniska viken*. Utskottet noterade att 1974 års konvention om skydd av Östersjöns marina miljö, som undertecknats av Östersjöns sju strandstater och 1973

års IMCO-konvention om förorening av haven från fartyg till stor del uppfyller de syften som medlemsförslaget avsåg. Utskottet pekade dock på vissa brister inom dessa avtal vilka borde kunna undanröjas genom ett bilateralt avtal mellan Finland och Sverige. Härvid nämndes bl. a. utsläpp av olja och obehandlat toalettavfall inom visst område och utsläpp av vissa kemikaliska substanser. Såvitt gällde förslagsställarnas önskemål om ovillkorligt förbud mot utsläpp av avfall i Bottniska viken framhöll utskottet, att ett sådant borde eftersträvas även om det i dagens läge knappast ansågs realistiskt med ett totalförbud mot landbaserade utsläpp från t. ex. fabriker eller kommunala reningsverk. För totalförbud mot utsläpp från fartyg av olika typer av föroreningar krävdes, enligt utskottet, att mottagningsanläggningar inrättades i hamnarna i Bottniska viken och Östersjön.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till regeringarna i Finland och Sverige att i avvaktan på IMCO- och Östersjökonventionernas ikraftträdande verka för att ett bilateralt avtal rörande Bottniska viken ingås i syfte 1) att effektivt begränsa utsläppen av olika former av föroreningar från fartyg, 2) att minimera de negativa effekterna av de landbaserade utsläppen i området samt 3) att ställa ökade resurser till förfogande för forskning rörande förorenings-situationen i Bottniska viken. Rekommendationen antogs med 58 röster. En medlem avstod från att rösta.

I det andra förslaget, om samnordisk insats för *förhindrande av skador genom giftiga laster i Östersjön*, hemställde bl. a. herrar Carlsson i Vikmanshyttan och Hammarberg och fru Nettelbrandt att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att 1) verka för internationellt genomförande av den i London den 2 november 1973 undertecknade IMCO-konventionen om förhindrande av havets förorening, 2) gemensamt utarbeta de tekniska och övriga bestämmelser som erfordras för konventionens tillämpning i östersjöområdet, 3) eftersträva internationell kodifiering av likartade bestämmelser för fartyg som trafikerar östersjöområdet.

Utskottet ansåg i likhet med vad som anförts i medlemsförslagets punkt 1 att genom att verka för ett snabbt ikraftträdande av IMCO-konventionen uppnåddes bl. a. att Östersjöns status som s. k. speciellt område kodifieras. Härigenom blev konventionen bindande för alla fartyg som trafikerar Östersjön. Utskottet anslöt sig också till förslagsställarnas uppfattning beträffande punkt 2 i medlemsförslaget, dock med det tillägget att utarbetandet av erforderliga tekniska och andra bestämmelser som krävs för att förverkliga intentionerna i de båda konventionerna borde ske i samverkan med Östersjöns övriga stater. Inrättande av mottagaranläggningar för avfall i östersjöhamnar borde därför ske snarast. Såvitt gällde förslagsställarnas önskemål i punkt 3 om en internationell kodifiering av gällande bestämmelser för alla far-

tyg som trafikerar Östersjön ansåg utskottet, att dessa önskemål var tillgodosedda genom antagandet av resolution nr 1 i annex B till Östersjö-konventionen.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 9) till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att 1) verka för ett internationellt genomförande av den i november 1973 undertecknade IMCO-konventionen om förhindrande av vattenföroreningar från fartyg 2) gemensamt med övriga östersjöstater utarbeta de tekniska och övriga bestämmelser som erfordras för IMCO-konventionens tillämpning i östersjöområdet, härunder särskilt inrättande av mottagningsanläggningar för avfall i land.

Utskottet har även uppehållit sig vid frågor rörande *den inre miljön*. I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttalade utskottet viss oro inför det kommande samarbetet på arbetsmiljöns område mot bakgrund av de knapphändiga informationer som gavs i årets berättelse rörande samarbetet på detta område. Information och samordning är nödvändiga men inte tillräckliga led i det nordiska arbetsmiljösamarbetet, ansåg utskottet. Utskottet noterade med tillfredsställelse att en plan för ett nordiskt lagstiftningssamarbete på arbetsmiljöns område skulle framläggas till det första nordiska arbetsmiljöministermötet som skulle äga rum i Oslo i maj 1975. Utskottet uttalade också sin tillfredsställelse över att ministerrådet tagit initiativ till tre seminarier på arbetsmiljöns område. Utskottet självt skulle anordna ett seminarium om arbetsmiljöfrågor i Norge under våren 1975.

3. Hälso- och sjukvårdsfrågor

Socialpolitiska utskottet hade haft till behandling ett medlemsförslag om en *nordisk rehabiliteringsanstalt för tuberkulos- och lunghandikappade i Rovaniemi* och ett ändringsförslag om *rehabiliteringsanstalt för hjärt- och lungsjuka på Nordkalotten*. Ändringsförslaget hade väckts, sedan vid remissbehandlingen av medlemsförslaget framkommit vägande skäl för att de avsedda rehabiliteringsåtgärderna också borde avse de hjärt- och kärlsjukdomar som i stor omfattning förekommer på Nordkalotten, och att frågan om lokalisering av sådan anstalt borde bli föremål för närmare utredning.

Utskottet avvisade förslagen med hänvisning till att rehabiliteringen inte bara var av medicinsk natur utan också förutsatte sociala eller arbetsvårdande insatser som i sin tur underlättades om rehabiliteringen skedde i nära anslutning till bosättningsorten. Vidare pekades på att i dagens läge i stor utsträckning saknades tvärgående förbindelser på Nordkalotten, att ett rehabiliteringscenter borde ta emot patienter beroende av primär diagnos och att flerspråkligheten lade vissa hinder i

vägen. Därutöver anfördes att antalet patienter i vart och ett av de tre länderna var tillräckligt för att motivera inhemska institutioner.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av medlems- och ändringsförslaget.

Bl. a. fru Nilsson i Kristianstad hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att låta utreda frågan om inrättandet av ett *nordiskt samarbetsorgan på äldreomsorgens område*.

Utskottet ansåg att ett nordiskt samarbete på äldreomsorgens område torde kunna tillgodoses genom utnyttjande av befintliga samarbetskana-ler och pekade härvid på de s. k. egentliga pensionärsorganisationernas samarbetsorgan Nordiska kommittén, åldringsvårdsorganisationernas samarbetsråd Norsam — Nordisk samråd för äldreomsorg — och Nordiska socialpolitiska kommittén. Även om utskottet avvisade tanken på institutionalisering av samarbetet ansåg utskottet dock att utbyte av information om pågående forskning och utredningsverksamhet mellan de nordiska länderna borde effektiviseras. En möjlighet ansågs vara att Nordiska socialpolitiska kommittén övervägde vilka åtgärder som kunde vidtagas för att effektivisera erfarenhetsutbytet på äldreomsorgens område.

På förslag av utskottet beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan och fru ar Lundblad och Skantz om *samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor* med hemställan att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att på grundval av det förslag som framlagts i NU 1974: 7 verka för att en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor kommer till stånd. Förslaget hade framlagts av en nordisk arbetsgrupp, som tillsatts i anledning av en rekommendation från Nordiska rådet. Arbetsgruppen hade diskuterat organiseringen av en samnordisk vidareutbildning för sjuksköterskor från tre grundläggande utgångspunkter, nämligen att högre utbildning av sjuksköterskor borde anordnas på samma sätt som högre utbildning för andra jämförbara yrkeskategorier, att undervisningen borde vila på vetenskaplig grund, vilket förutsatte att forskning bedrevs vid undervisningsinstitutionen, samt att undervisningen borde vända sig också till annan personal inom hälso- och sjukvården än sjuksköterskor. Arbetsgruppen föreslog att den tilltänkta undervisningen förlades till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Utskottet fann att övervägande skäl talade för att en samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor borde komma till stånd mot bakgrund av sjuksköterskornas svårigheter att erhålla lämplig vidareutbildning i det egna landet. En samnordisk vidareutbildning ansågs också ge ökade möjligheter till utbyte av erfarenheter länder emellan. Utskottet fann det naturligt att vidareutbildningen förlades till Nordiska hälsovårdshögskolan.

Mot bakgrund av att såväl den grundläggande som den högre undervisningen för sjukvårdspersonal är under utredning i flertalet nordiska länder och att grundutbildningen inte är utformad på likartat sätt i länderna, ansåg utskottet det motiverat att den samnordiska vidareutbildningen av sjuksköterskor kom till stånd i första hand som försöksverksamhet under tre år varefter en utvärdering av då vunna erfarenheter skulle göras.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 11) till Nordiska ministerrådet att på grundval av det förslag som framlagts i NU 1974: 7 under en treårsperiod igångsätta försöksverksamhet med samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Herr Hammarberg och fruar Håvik och Lundblad hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för inrättandet av ett *nordiskt institut för livsmedelsforskning*.

Utskottet noterade att ett relativt omfattande nordiskt samarbete redan förekommer på livsmedelsforskningens område. Härvid pekades på arbetet inom Nordiska metodikkommittén för livsmedel, inom Nordiska ämbetsmannakommittén för livsmedelslagstiftning, inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning och inom Nordforsks kommitté för aromforskning. Dessutom pekades på att det inom det internationella harmoniseringsarbetet på livsmedelslagstiftningens område förekommer en nordisk samverkan.

Utskottet ansåg dock, att det nordiska samarbetet på livsmedelsforskningens område behövde intensifieras, bl. a. för undvikande av onödigt dubbelarbete och för att underlätta pågående harmoniseringsarbete. Först en kommande utredning kunde emellertid utvisa om ett nordiskt samarbete på området bäst förverkligades genom ett nytt samarbetsorgan eller inom ramen för redan befintliga samarbetsorgan. Utskottet hemställde därför till rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda frågan om inrättandet av ett nordiskt samarbetsorgan på livsmedelsforskningens område. Mot utskottets beslut anfördes reservation av en dansk medlem som ansåg att utskottet inte borde företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Rådet antog en rekommendation i enlighet med utskottets förslag (nr 10) med 48 röster (bl. a. herrar Adamsson, Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Hermansson, Häll, Jansson, Jonasson, Larfors, fru Lundblad, herrar Mellqvist, Nilsson i Tvärålund, Palm, Sellgren, fru Skantz, herr Sundman) mot 5 (bl. a. herr Hernelius och fru Kristensson). 6 medlemmar avstod från att rösta, däribland herr Krönmark.

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* erinrade utskottet om tidigare framförda betänkligheter mot ministerrådets planer på att inrätta ett nordiskt samarbets-

organ enbart för drogforskning och menade att den långsiktiga målsättningen under alla förhållanden borde vara en samordnad och integrerad nordisk *rusmedelsforskning* i enlighet med de riktlinjer som angivits i rådets rekommendation nr 8/1974. Utskottet erinrade även i betänkandet om tidigare uttalanden om att ett nära och permanent samarbete borde inledas de nordiska länderna emellan på *njurtransplantationsområdet*. Utskottet konstaterade därför med tillfredsställelse att i ministerrådets budget för 1975 avsatts medel till sekreterar- och programmerarhjälp vid Århus' universitets EDB-center, där all verksamhet vid Scandia-transplant registreras.

Utskottet anmälde också i betänkandet att utskottet avlagt ett studiebesök vid *Nordiska hälsovårdshögskolan* i Göteborg och därvid haft möjlighet att med styrelse och rektor diskutera högskolans nuvarande och framtida verksamhet.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka *narkotikamissbruk* konstaterade utskottet att genom det samarbete som förekommer mellan tull, polis och åklagarmyndigheter och genom den höjning av maximistraffen som skett eller förbereds i de nordiska länderna syntes det nordiska samarbetet för att bekämpa narkotikamissbruket ha blivit relativt tillfredsställande utformat. Utskottet ansåg att det hade möjlighet att följa utvecklingen av det nordiska samarbetet i anslutning till andra rekommendationer på området. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen för slutbehandlad.

Med anledning av meddelande om rekommendation nr 16/1969 angående *läkemedelssamarbete* konstaterade utskottet att en nordisk läkemedelsnämnd skulle inrättas 1975 och att dess sekretariat skulle förläggas till Stockholm för den första fyraårsperioden. Utskottet noterade att härigenom var syftet med rekommendationen i denna del uppfyllt. På förslag av utskottet beslöt rådet anse punkten 2 i rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Med anledning av meddelande från ministerrådet om rekommendation nr 16/1968 angående *sjukvårdssamarbete i Tornedalen* hade herr Nilsson i Tvärålund ställt fråga till Finlands regering huruvida det förslag rörande sjukvårdssamarbetet i Tornedalen som framlagts av en med anledning av rekommendationen tillsatt arbetsgrupp skulle komma att genomföras och i så fall när. Av svaret framgick att Finlands regering fann det viktigt att samarbetet inom sjukvården i synnerhet i Tornedalen ordnades, att hindren härför eliminerades och att den aktuella frågan borde kunna vara tekniskt färdigbehandlad under innevarande år.

4. Sociallagstiftningsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet att genom den nya överens-

kommelse som trädde i kraft vid årsskiftet 1974/75 och som ersätter 1967 års sjuköverenskommelse regleras förmåner vid sjukdom, havandeskap och barnsbörd. Därigenom syntes de önskemål som rådet framfört i rekommendationerna nr 24/1972 om *ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet*, 11/1967 om *förenhetligande av lagstiftning om sjukförsäkring* samt 7/1973 om *överflyttning av sjukhjälpförsäkring* i stort sett ha tillgodosetts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationerna för sin del slutbehandlade.

Utskottet erinrade vidare i betänkandet om tidigare framförda önskemål om en konsultationsklausul införd i den nordiska trygghetskonventionen, vilket skulle innebära att mera genomgripande förslag till förändringar i centrala nordiska överenskommelser skulle föreläggas rådet eller dess utskott för yttrande. Om en dylik konsultationsordning inte skulle vara möjlig att åstadkomma, föreslog utskottet nu att kommande ändringsförslag rörande trygghetskonventionen skulle bli föremål för överläggningar mellan utskottet och Nordiska ministerrådet, innan slutligt ställningsstagande skedde.

5. Arbetsmarknadsfrågor

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* framhöll utskottet som betydelsefullt att rådet hade möjlighet att närvara vid de nordiska fackministermötena för att härigenom upprätthålla de kontakter som på olika plan bör finnas mellan rådets utskott och ministerrådet och dess underorgan. Utskottet uttalade att tiden nu torde vara inne att låta företa en mera genomgripande och systematisk genomgång i syfte att kartlägga för vilka yrkesgrupper en gemensam nordisk arbetsmarknad skulle vara ändamålsenlig. Vidare konstaterades att den del av flyttningsrörelserna mellan Sverige och Finland som kanaliseras via arbetsförmedlingen var i tilltagande även om andelen fortsatt var mindre än hälften. Utskottet fann det tillfredsställande att beslut nu fattats om att permanenta verksamheten vid Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter i Övertorneå. Utskottet noterade också med tillfredsställelse att samarbetet mellan ministerrådet och arbetsmarknadens parter skulle fördjupas och erinrade i detta sammanhang om rådets tidigare yttrande om att rådet och Nordiska ministerrådet borde hålla gemensamma överläggningar med arbetsmarknadens parter.

Vid sessionen ägde överläggningar rum mellan utskottet och Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) om det kommande programmet för nordiskt arbetsmarknadssamarbete.

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 23/1969 angående *zigenarnas jörhållanden i Finland och Sverige* hade fråga ställts till Sveriges regering om när den rapport, som var under utarbetande av en finsk-svensk arbetsgrupp, kunde väntas föreligga och vilka kon-

kreta åtgärder som övervägdes för att komma till rätta med den zigeniska befolkningens problem i Finland och Sverige. Av svaret, som lämnades av statsrådet Leijon, framgick bl. a. att ett gemensamt handlingsprogram för närvarande utarbetades, i vilket bl. a. skall anges olika förslag till åtgärder för de finska zigenarna i Finland och Sverige och att medel anvisats till socialstyrelsen i Sverige för inrättande av en särskild tjänst för handläggning av ärenden om bl. a. finska zigenare.

6. Likställighetsfrågor

Vid sessionen förelåg tre medlemsförslag som berörde frågan om jämställdhet mellan könen. Medlemsförslagen avsåg dels en *nordisk historisk utställning "Kvinden i Norden"*, väckt av bl. a. herr Mellqvist och fru Skantz, dels ett *nordiskt samrådsorgan för frågor om jämställdhet mellan könen*, väckt av bl. a. herr Mundebo, och dels *lagstadgad likställighet mellan män och kvinnor*, väckt av bl. a. herr Johansson i Stockholm och fru Skantz. Medlemsförslagen gav anledning till inlägg i generaldebatten och föranledde även viss debatt vid behandlingen i plenarförsamlingen.

I det förstnämnda medlemsförslaget hemställdes att det på initiativ från rådet och med anledning av FN's internationella kvinnoår utformas en utställning om kvinnans ställning i Norden sedd i ett historiskt perspektiv.

Utskottet framhöll att anordnandet av en nordisk historisk utställning om kvinnan i Norden borde ha ett väsentligt kulturellt värde. Utställningen borde uppmärksamma kvinnans roll i familjen, inom arbetslivet, inom utbildningsväsendet, inom organisationerna och inom politiken. Utställningen borde utformas så, att den belyser skillnader och likheter i de nordiska länderna vad beträffar kvinnans ställning i ett historiskt perspektiv. Utskottet fann det önskvärt att utställningen om möjligt färdigställdes under hösten 1975, men framhöll samtidigt att också en senare tidpunkt kunde vara acceptabel. Utskottet föreslog att rådet skulle uppdraga åt sitt presidium att verka för att en nordisk historisk utställning "Kvinnan i Norden" kommer till stånd för att manifesteras FN's internationella kvinnoår 1975.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

De två andra medlemsförslagen om jämställdhetsfrågor behandlades av utskottet gemensamt. I förslaget om ett nordiskt samrådsorgan för frågor om jämställdhet mellan könen hemställdes att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta ett samnordiskt råd för könsrolls- och jämställdhetsfrågor. I förslaget om lagstadgad likställighet mellan män och kvinnor hemställdes att rådet rekommenderar ministerrådet att undersöka det ändamålsenliga i att samordna arbetet med att skapa tillfredsställande rättsligt skydd för mäns och kvinnors lika rättigheter.

Beträffande förslaget om ett samrådsorgan noterade utskottet att Finland, Island, Norge och Sverige redan har jämställdhetsdelegationer. I Danmark övervägs för närvarande inrättande av en jämställdhetsdelegation. Enligt förslagsställarna skulle ett nordiskt samarbete kunna medföra en utbyggnad av arbetet med att åstadkomma jämställdhet mellan män och kvinnor, bl. a. genom att erforderliga forsknings- och upplysningsinsatser skulle kunna samordnas. Utskottet noterade emellertid att ett nordiskt samarbete redan finns i jämställdhetsfrågor mellan fackliga och andra organisationer och mellan jämställdhetsdelegationerna i de nordiska länderna. Utskottet fäste sig vid ministerrådets beslut i december 1974 att var och en av de nordiska regeringarna skulle utse en person med uppgift att hålla kontakt med de övriga nordiska regeringsadministrationerna i jämställdhetsfrågor. Härigenom syntes, enligt utskottet, det resultat ha nåtts, vilket åsyftades av förslagsställarna.

Såvitt gällde förslaget om lagstadgad likställighet mellan män och kvinnor noterade utskottet att i de nordiska länderna råder enighet om att män och kvinnor skall vara fullt jämställda. Olika vägar hade valts av länderna för att främja jämställdheten. I Norge föreligger således ett lagförslag om lagstadgad jämställdhet mellan könen. I Finland hade man koncentrerat sig på delreformer. I Sverige hade en sammanställning av de utländska erfarenheterna av lagstiftning mot könsdiskriminering just framlagts. I plenarförsamlingen upplystes från isländsk sida att i Island full likställighet mellan män och kvinnor fastlagts i lagstiftningen och att synpunkter framförts om att denna likställighet borde inskrivas i grundlagen. Medlemsförslaget hade mottagits synnerligen positivt av de olika ländernas remissinstanser. Utskottet tillstyrkte också förslaget och framhöll, att även om medlen varit olika i de nordiska länderna så var målet detsamma, dvs. full jämställdhet mellan män och kvinnor i arbetslivet, inom familjen, på utbildningsområdet, inom politiken och inom organisationslivet. Utskottet fann det väl motiverat, att ministerrådet fick i uppgift att undersöka det ändamålsenliga i att på nordisk nivå samordna arbetet med att skapa ett tillfredsställande rättsligt skydd för mäns och kvinnors lika rättigheter. En sådan utveckling borde komma till stånd i samråd med de nationella jämställdhetsdelegationerna.

På utskottets förslag beslöt rådet dels att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget om inrättande av ett nordiskt samrådsorgan för frågor om jämställdhet mellan könen dels att med anledning av medlemsförslaget om lagstadgad likställighet mellan män och kvinnor rekommendera (nr 7) Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för en samordning av arbetet med att skapa ett tillfredsställande rättsligt skydd för mäns och kvinnors lika rättigheter.

Rekommendationen antogs med 62 röster mot 2.

D. Saker förberedda av trafikutskottet

1. *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Till trafikutskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1)* i de delar som avser trafikfrågor dvs. kapitel I, Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet (vissa avsnitt), kapitel XII, Samarbete i fråga om transport, kommunikation och trafiksäkerhet och kapitel XIII, Samarbete i turistfrågor.

Trafikutskottet uppehöll sig i sitt betänkande bl. a. vid redogörelserna för projekten STINA (trafikvolymens och axeltryckets inverkan på vägkroppen) och NORDKOLT (kollektivtrafik för olika tätortstyper) och framhöll att utskottet önskade följa genomförandet av dessa projekt som utgör en viktig grundval för den trafikpolitiska debatten i de nordiska länderna. Utskottet fann det önskvärt om man på nordisk bas kunde göra en värdering av möjligheterna till ökad kollektivtrafik också i de glest befolkade områdena.

Vad gällde arbetet med tvärgående flygförbindelser, särskilt på Nordkalotten, anmodade trafikutskottet ministerrådet om snara överläggningar om de åtgärder som var aktuella på detta område innan provdrift igångsattes. Utskottet önskade få tillfälle till överläggningar om den förutskickade utredningen om flygförbindelserna på Nordkalotten. Utskottet uttalade sin uppskattning av redogörelsen i bilagan till C 1 om aktuella mellanriksvägar och förutsatte att en sådan redogörelse skulle ges årligen i C 1.

Vad gäller trafiksäkerheten framhöll utskottet särskilt vikten av att skapa enhetliga vägtrafikregler i Norden. Beträffande turistfrågorna hänvisade utskottet till att en konferens inom Nordiska rådets ram kommer att äga rum den 5—6 maj 1975 och ansåg att det nordiska samarbetet på turistområdet borde planläggas med hänsyn till de synpunkter som kom fram vid konferensen.

På förslag av trafikutskottet antog rådet följande yttrande över berörda delar av ministerrådets berättelse (yttrande nr 1):

Nordiska rådet anser att samverkan mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet vad beträffar den nordiska transportöverenskommelsen bör vidareutvecklas så att trafikutskottets synpunkter på verksamhetsprogrammet i större utsträckning än nu är fallet tillmötesgår. Stor vikt måste läggas vid ömsesidig information mellan rådets trafikutskott och ministerrådet. Sålunda bör utkastet till verksamhetsprogram innehålla korta redogörelser för de ekonomiska sidorna av den verksamhet som bedrivs i anslutning till det nordiska transportavtalet.

Nordiska rådet anser, att ett eventuellt fortsättande av de två projekten STINA (Nordisk tillämpning av undersökningar om trafikvolymens och axeltryckets inverkan på vägkroppen) och NORDKOLT

(framtida kollektivtrafikutbud för olika tätortstyper) måste noga övervägas och att ministerrådet med Nordiska rådets organ bör dryfta eventuella vidare riktlinjer för dessa utredningar. Arbetet med tvärgående flygförbindelser på Nordkalotten måste påskyndas och försökstrafik på aktuella sträckningar igångsättas inom en nära framtid. Det förutsätts att trafikutskottet konsulteras innan ministerrådet tar standpunkt till utredningens förslag.

Arbetet med mellanriksvägarna måste utan onödiga förseningar drivas fram med hänsyn tagen till att det finns ett nära samband mellan utbyggnad av kommunikationer och en aktiv regionalpolitik. Ordningar för att stimulera godstransport på järnväg och väg bör snarast genomföras i största möjliga utsträckning med hänsyn tagen till geografiska ändamålsenlighetskriterier.

Nordiska rådet stöder det pågående trafiksäkerhetsarbetet och vill anmoda att detta ges hög prioritet från ministerrådets sida. Man bör arbeta för att organisera ett särskilt turistråd för Nordkalotten.

2. Mellanriksförbindelser

I ett medlemsförslag om *byggande av trafikförbindelse mellan Vasa och Umeå* hade bl. a. herr Nilsson i Tvärålund föreslagit att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland, Sverige och Norge att skyndsamt i samråd vidtaga åtgärder för att utreda möjligheterna att bygga en landförbindelse över Kvarken och på grundval av de företagna utredningarna fatta principbeslut om planens förverkligande som ett samnordiskt projekt. En sådan fast förbindelse, som skulle kunna förverkligas i form av en bro, vägbank eller tunnel, skulle enligt förslagsställarna medföra betydande utvecklingsmöjligheter för näringslivet i mellersta Finland, Norge och Sverige.

Trafikutskottet hade bl. a. tagit del av en utredning utförd av en arbetsgrupp under Finlands väg- och vattenbyggnadsstyrelse, som främst behandlat kostnadsfaktorerna och som med hänsyn till den nationalekonomiska lönsamheten ej ansett sig kunna stödja tanken på en fast förbindelse över Kvarken. Utskottet konstaterade att även andra betänkligheter framkommit mot förslaget om en fast förbindelse. Dessa avsåg särskilt miljöaspekten och befarade svårigheter för sjöfarten i Bottniska viken. Däremot underströk utskottet betydelsen av en snabb utbyggnad av färjekapaciteten mellan Vasa och Umeå samt utbyggnad av väg- och hamnanläggningar i anslutning till färjelederna. För att effektivt utnyttja denna sjöförbindelse borde tillräckliga medel avsättas för att tillförsäkra nödvändig isbrytarkapacitet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 1) till regeringarna i Finland och Sverige att skapa förutsättningar för att förbättra färjeförbindelserna mellan Vasa och Umeå och särskilt att säkra en tillfredsställande trafikavveckling året runt.

Frågan om *båtförbindelse mellan Island, Färöarna och det övriga Norden* hade tagits upp i ett medlemsförslag av bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan, fru Kristensson och herr Mellqvist. I förslaget hemställdes om en rekommendation till Nordiska ministerrådet att genomföra nödvändiga undersökningar om förutsättningarna att driva linjetrafik med en kombinerad passagerar- och bilfärja mellan Island, Färöarna och övriga Norden med syfte att sådan linjetrafik blir etablerad snarast möjligt. Förslagsställarna hänvisade bl. a. till att Nordiska rådets tidigare rekommendation (nr 11/1972) om bättre kommunikationer mellan Island, Färöarna, Grönland och övriga Norden inte lett till avsett resultat och att frågan om färjetrafiken preliminärt utretts på isländsk sida i samband med en motion i altinget. De hänvisade också till att den kraftiga prisstegringen inom trafikflyget ytterligare aktualiserade behovet att få till stånd en gynnsam sjöförbindelse mellan Island, Färöarna och det övriga Norden.

Trafikutskottet underströk att alla realistiska möjligheter till bättre kommunikationer mellan Island, Färöarna och det övriga Norden måste undersökas. Utskottet menade att denna förbindelse måste ses som en nordisk uppgift då det gällde att bättre knyta samman de stora geografiska ytterområdena i Norden. Bristen på båtförbindelser utgjorde ett hinder för utvecklingen av den internordiska turismen till dessa områden. Utbyggnad av en regelbunden förbindelse skulle även gynna industrin och handeln. En utredning om en båtförbindelse skulle kunna utföras inom ganska kort tid och till överkomliga kostnader. Först när man undersökt de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för en förbindelse och beräknat kostnader och finansieringsbehov skulle man ha en säker grundval för ett politiskt beslut i saken.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till Nordiska ministerrådet att genomföra nödvändiga undersökningar om förutsättningarna för att driva linjetrafik med en kombinerad passagerar- och bilfärja mellan Island, Färöarna och övriga Norden med syfte att sådan linjetrafik blir etablerad snarast möjligt.

3. Trafiksäkerhet

I ett medlemsförslag om *obligatorisk användning av reflexbricka för fotgängare* hade bl. a. herr Carlsson i Vikmanshyttan hemställt, att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att införa gemensamma nordiska bestämmelser om användning av reflexanordning eller lykta vid gång i mörker på dåligt upplyst väg. Förslagsställarna påpekade, att de gående var trafikens mest oskyddade trafikanter och att de ofta åsamkades svåra skador även vid sammanstötningar med fordon i låg fart. Förslagsställarna hänvisade bl. a. till ett uttalande av Nordisk vägtrafikkommitté att det var av största vikt, att gående som under mörker vistas på körbanan i god tid kunde ses av fordonsförare.

Detta problem torde dock enligt kommitténs mening i första hand lösas genom förbättrad information.

Trafikutskottet uttalade i sitt betänkande allmänt, att trafiksäkerheten kan och bör ökas genom lagstiftning. Det var i konsekvens med denna inställning som trafikutskottet tidigare rekommenderat påbud om säkerhetsbälten och om skyddshjälmarna för respektive bilister och motorcyklister. Utskottet tvekade dock att rekommendera ett regelsystem, som kanske inte skulle bli helt accepterat av alla befolkningsgrupper och som skulle bli svårt att tillämpa och kontrollera. Vidare kunde ett sådant påbud minska bilisternas uppmärksamhet till skada för fotgängare som inte efterlevde påbudet. Därför borde de nordiska ländernas trafikmyndigheter göra gemensamma ansträngningar för att utveckla de mest ändamålsenliga reflexanordningarna och för att förmå trafikanterna att använda dessa, bl. a. genom ett intensifierat informations- och propagandaarbete.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 2) till Nordiska ministerrådet att i väntan på eventuella nordiska bestämmelser vidta åtgärder för att öka fotgängarnas bruk av reflexanordning eller tänd lykta vid färd på väg efter mörkrets inbrott och därvid genomföra en samnordisk kampanj för att stimulera detta bruk. Rekommendationen antogs med 59 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

4. Övrigt

19 av rådets medlemmar, däribland herr Carlsson i Vikmanshyttan, fru Kristensson samt herrar Lindahl och Hammarberg, hade i ett medlemsförslag om *åtgärder för att stimulera ungdomsresor inom Norden* föreslagit en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna till bättre och billigare internordiskt reseutbud för ungdom genom införande av ett tidsbegränsat universalkort (NORDTURIST-biljett).

Förslagsställarna, som hänvisade till de goda erfarenheterna av det europeiska Inter-Rail-systemet, ansåg att de nordiska trafikmyndigheterna borde utreda vad som kunde göras för att stimulera yngre åldersgrupper till ökade internordiska resor. Ett universalkort för ungdom borde i största möjliga utsträckning också omfatta annan linjetrafik till lands och till sjöss för att även de stora områden i Norden som ej hade järnväg skulle kunna omfattas av arrangemanget.

Trafikutskottet anslöt sig i princip till förslagsställarnas önskan att finna fram till ett universalkort för ungdomsresor inom Norden som skulle göra Norden till ett billigt resealternativ för ungdom och bidra till ökad kännedom och förståelse mellan de nordiska ländernas befolkningar. Utskottet konstaterade dock att det skulle erbjuda många praktiska svårigheter att genomföra en sådan ordning. Vissa trafikföretag kunde t. ex. få svårigheter på vissa sträckor och under den mest hektis-

ka turistsäsongen. Från denna synpunkt var det principiellt betänkligt att införa en rabattordning som inte primärt avsåg att stimulera trafiken under de svagare perioderna av året.

Trafikutskottet ville dock trots dessa befarade svårigheter föreslå att en utredning om förutsättningarna för ett universalkort genomfördes. Andra transportmedel än järnväg, både till lands och till sjöss, borde inkluderas i en sådan undersökning. Även möjligheterna att låta ett sådant system, med vissa modifikationer, omfatta flygtrafik borde övervägas, särskilt med hänsyn till ungdomsutväxlingen mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden. Vidare underströk utskottet att den övre åldersgränsen för kortets utnyttjande ej fick sättas för lågt.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 3) till Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för bättre och billigare nordiskt reseutbud för ungdom genom införande av ett tidsbegränsat universalkort (NORDTURIST-biljett).

I trafikutskottets betänkande om *berättelsen från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning (NKTF)* underströks betydelsen av att NKTF:s verksamhet ges en utåtriktad karaktär och att dess konferenser och seminarier i viss mån blir mötesplats för forskare och beslutsfattare. Utskottet ville för sin del gärna medverka till en sådan dialog mellan forskare och politiker. I plenardebatten framfördes önskemålet att trafikutskottet skulle ges tillfälle att utse representanter till NKTF:s konferenser och seminarier.

Vid sessionen ställde en av trafikutskottets medlemmar en *fråga till Nordiska ministerrådet om likartade karantänbestämmelser*. Med hänvisning till rådets rekommendation nr 11/1970 om enhetliga karantänbestämmelser för djur samt om samarbete på området, som avskrivits 1972 emedan det då inte ansågs föreligga förutsättningar för de rekommenderade åtgärderna, frågade han vilka åtgärder ministerrådet avsåg att vidtaga för att det skulle bli möjligt att inom Norden införa enhetliga och liberala bestämmelser om rätten att vid resa mellan de nordiska länderna medföra hund. Statsrådet Lundkvist, som besvarade frågan på ministerrådets vägnar, framhöll att gränspassering för hundar mellan Finland, Norge och Sverige var möjlig med ett av veterinär utfärdat friskhetsintyg med sex veckors giltighet. För införsel av hundar till Finland, Norge eller Sverige från Danmark krävdes dock fyra månaders karantänvistelse. Karantänförfarandet var en följd av att Danmark ej tillämpade karantän vid införsel av hundar från rabiessmittade länder. Finland, Norge och Sverige ansåg sig böra hålla fast vid karantänförfarandet och därmed följa världshälsoorganisationens rekommendationer. Det syntes därför för närvarande inte vara möjligt att inom Norden införa enhetliga bestämmelser om rätten att vid resa mellan de nordiska länderna medföra hund.

E. Saker förberedda av ekonomiska utskottet

1. Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C I), kapitel I : Det nordiska samarbetet — ministerrådets verksamhet och det nordiska handlingsprogrammet — (i berörda delar), kapitel VIII: Handels- och valuta-politiskt samarbete, kapitel IX: Industri- och energipolitiskt samarbete, kapitel X: Regionalpolitiskt samarbete, kapitel XI: Samarbete i konsumentfrågor och kapitel XIV: Samarbete i fråga om bistånd till utvecklingsländerna.

Ekonomiska utskottet uttalade i sitt betänkande bl. a. tillfredsställelse över att ministerrådssekretariatet utarbetat ett förslag till nordisk konvention om gränskommunalt samarbete men efterlyste ministerrådets ställningstagande till förslaget så att förslaget kunde läggas fram för Nordiska rådet för behandling.

Allmänt underströks att berättelsen C I i högre grad borde koncentreras till de mest centrala samarbetsområdena och till en fortlöpande jämförelse mellan handlingsprogrammet och de resultat som uppnåtts under året. Utskottet framhöll att en sådan framställning skulle kunna bilda en bättre grundval för en framtidsinriktad debatt som var ett av huvudsyftena med den årliga rapporteringen i C I. Utskottet upprepade sitt tidigare uttalade önskemål om att på ett tidigare stadium delta i beslutsprocessen när det gällde politiska beslut. Det skulle därför vara av intresse, om C I kunde föreligga före utgången av november. Om detta inte var möjligt, var det angeläget att utskottet på annat sätt kunde bli förhandsorienterat om centrala punkter i berättelsen.

På förslag av utskottet godkände rådet följande yttrande (yttrande nr 3):

Nordiska ministerrådet bör överväga frågan om att i högre grad koncentrera redogörelsen till en jämförelse mellan handlingsprogrammet och dess uppföljning samt en bredare framställning av aktuella samarbetsfrågor.

Rådet upprepar sin hemställan från tidigare år att C I måtte framläggas helst i november.

Rådet har med tillfredsställelse noterat att ministerrådet avser att följa utvecklingen i den nordiska samhandeln och dryfta åtgärder som kan utveckla handeln till det bästa för alla de nordiska länderna. Rådet har noterat att det utvidgade nordiska samarbetet beträffande de internationella valutafrågorna fortsätter. Rådet har för sin del intet att erinra beträffande ministerrådets prioritering av den nordiska industrifondens programområde. Rådet tillmäter Nordtests verksamhet stor betydelse och vill understryka nödvändigheten av att Nordtest tillförsäkras tillräckliga medel att utnyttja sin kapacitet för prioriterande projekt.

Frågan om energipolitiskt samarbete kommer att behandlas som en egen sak på grundval av en särskild rapport utarbetad av ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik.

Rådet noterar upplysningarna om uppföljningen av handlingsprogrammet för ökad integration av de nordiska byggmarknaderna. Rådet har för sin del intet att invända mot prioriteringen av det förestående samarbetet, men vill fästa uppmärksamheten på betydelsen av en ökad nordisk insats för bättre husisolering.

Rådet hemställer att ministerrådet framlägger föreliggande förslag om nordisk konvention angående gränskommunalt samarbete för Nordiska rådet för behandling.

Rådet har för sin del intet att erinra beträffande ministerrådets prioritering av den planlagda verksamheten på konsumentområdet.

Rådet emotser närmare information om det fortlöpande samarbetet, bl. a. inom den permanenta samarbetsgruppen under styrelsen för gemensamma nordiska projekt, om formerna för det fortsatta nordiska samarbetet på biståndsområdet. Rådet finner det önskvärt med en mera omfattande framställning av det nordiska samarbetet i biståndsfrågor än vad som framgår av berättelsen C 1/1975.

Yttrandet godkändes med 64 röster. En medlem avstod från att rösta.

2. Energifrågor

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats en *tilläggsberättelse från Nordiska ministerrådet rörande nordiskt energi- och industrisamarbete*. I samband med tilläggsberättelsen behandlade rådet även meddelandena om rekommendation nr 14/1973 angående utredning om energipolitisk överenskommelse och rekommendation nr 21/1974 angående nordiskt energisamarbete.

Energifrågorna behandlades utförligt av flera talare i generaldebatten (se nedan). I diskussionen i dessa frågor, både i generaldebatten och under denna dagordningspunkt, deltog särskilt många norska talare.

Ministerrådets tilläggsberättelse grundades på en utredning som ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik företagit med anledning av rådets rekommendation 21/1974. Tilläggsberättelsen presenterades för utskottet av Finlands industriminister på utskottets möte i Helsingfors den 3 februari 1975. Utskottet, vars betänkande presenterades av herr Palm i plenarförsamlingen, uttalade sin tillfredsställelse med ämbetsmannakommitténs rapport, men, som utskottets talesman i plenardebatten framhöll, utgjorde denna rapport och tilläggsberättelsen endast delvis svar på rekommendation nr 21/1974. I tilläggsberättelsen behandlades frågor om olja, naturgas, atomkraft, elkraft och energibesparingssamt samt forskning, utveckling och utbyte av teknologi på energiområdet. Utskottet saknade emellertid en uppföljning av rekommendationen vad gällde värderingen av möjliga former för industrisamarbete.

I rapporten hade uppmärksammats de industripolitiska frågor som har direkt anknytning till energiförsörjningen. I det betänkande av ekonomiska utskottet som låg till grund för sistnämnda rekommendation hade utskottet uttalat att man ansåg det ligga nära till hands att ställa frågan om Norges stora energiresurser kunde ge underlag för ett utvidgat samarbete på energisektorn tillsammans med projekt inom järn- och stålproduktion, framställning av oljeborrningsriggar och utrustning för borrhullar samt oljeraffinering, framställning av petrokemiska produkter etc.

Utskottet noterade med intresse att bilaterala kontakter på regeringsnivå om leveranser av norska oljeprodukter redan ägt rum, och noterade att ministerrådet ej ansåg ett särskilt nordiskt krisförsörjningsprogram aktuellt. Av särskilt intresse fann man vara de eventuella fynd av naturgas norr om 62 breddgraden som skulle kunna bli en kraftig stimulans för en regional industriell utveckling.

Utskottet uttalade därför sin tillfredsställelse med att ministerrådet lät ämbetsmannakommittén undersöka frågorna om anläggningsmöjligheter, anläggningskostnader, distributionsmöjligheter m. m. för naturgas. Utskottet såg även med gillande på att ministerrådet prioriterade forskningen om kärnkraftens säkerhetsaspekter men pekade samtidigt på, att andra områden än forskning på säkerhetsområdet kunde lämpa sig för utvidgat samarbete. Utskottet hänvisade i dessa sammanhang till det material som togs fram under Nordek-förhandlingarna.

Vad gällde frågan om energibesparing påpekade utskottet att det särskilt inom byggsektorn syntes naturligt att föra det nordiska samarbetet vidare, då de klimatologiska, tekniska och ekonomiska problemen med uppvärmningen var likartade i de nordiska länderna. Utskottet såg därför med tillfredsställelse att ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn anmodats utreda möjligheterna för utvidgat samarbete härvidlag till den 1 oktober 1975. Utskottet förutsatte att alla berörda nordiska organ på byggnadsområdet skulle delta i detta nordiska samarbete samt att utskottet skulle få tillfälle att uttala sig om utredningen.

Utskottet noterade att ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik i samarbete med industrifonden, kontaktorganet för atomenergi-frågor och Nordforsk skulle upprätta ett ad hoc-utskott för att utreda möjligheterna till ytterligare samarbete inom forskning, utveckling och teknologiöverföring på energiområdet.

Då ministerrådet i tillägsberättelsen angivit som sin uppfattning att det ej förelåg behov att ingå en allmän energioverenskommelse, bl. a. med hänsyn till att en sådan överenskommelse torde bli ytterst generell och skulle kunna riskera att bromsa snarare än främja det nordiska energisamarbetet, föreslog utskottet att rådet måtte anse rekommendation nr 14/1973 om en utredning om en energipolitisk överenskommelse för slutbehandlad. Rådet antog utskottets förslag.

Utskottet anmälde att behandlingen av ministerrådets tilläggsberättelse, ämbetsmannakommitténs utredning NU 1974: 26 och rekommendation 21/1974 angående nordiskt energisamarbete fortsätter.

3. *Internationella frågor*

Den alltmer kritiska internationella livsmedelssituationen togs upp i ett medlemsförslag av bl. a. herr Helén. I förslaget som behandlade frågan om ett *nordiskt handlingsprogram för ökad livsmedelstillgång* hemställdes om en rekommendation till ministerrådet att utarbeta och lägga fram för Nordiska rådet ett handlingsprogram för största möjliga livsmedelsförsörjning genom bättre resursutnyttjande, utvidgat samarbete om forskning och vidareutveckling samt gemensamma insatser för ett sundare kosthåll.

Ekonomiska utskottet delade förslagsställarnas uppfattning att matvarusituationen i världen gav anledning till allvarliga farhågor och att det fanns anledning att undersöka om de nordiska ländernas insats för att förbättra denna situation kunde utvidgas genom ytterligare organiserat samarbete. Även om Danmark ej räknades med utgjorde Norden ett överskottsområde för jordbruksvaror. Beträffande animaliska produkter hade alla de nordiska länderna ett betydande exportöverskott. Vad gällde vegetabiliska produkter hade Norge och Island ett stort importbehov, särskilt beträffande korn. Utskottet ansåg därför att man borde undersöka möjligheterna till avtalsenliga leveranser av korn inom Norden. Vad gällde animaliska produkter skulle överskottsexport ej kunna ske till världsmarknadspriser, varför en produktionsökning skulle förutsätta speciella finansieringsformer. Utskottet konstaterade, att den höga självförsörjningsgraden beträffande animalieprodukter i stor utsträckning berodde på importerade insatsvaror, t. ex. proteinrikt kraftfoder. Med hänsyn till proteinknappheten i u-ländernas livsmedelsförsörjning var det naturligt att undersöka om man inom Norden kunde vidta åtgärder för att öka användningen av inhemska proteintillgångar och minska importen av proteinrikt foder.

Utskottet delade även förslagsställarnas uppfattning vad gällde behovet av en undersökning om utnyttjande av odlingsbara arealer men konstaterade att en utvidgning av den odlade arealen skulle leda till ökad produktion som måste exporteras och att det var tveksamt om denna export kunde ske till lönsamma priser. Utskottet anslöt sig även till förslagsställarnas tankegång om samordnad försöksverksamhet och upplysning för en omläggning av den nordiska befolkningens kostvanor.

I debatten i plenum hänvisade statsrådet Lundkvist bl. a. till ett beslut vid statsminstermötet i Oslo den 31 januari 1975 enligt vilket samarbetsministrarna skulle utreda den nordiska råvaru- och resurssituationen och undersöka möjligheterna för ett närmare samarbete för att dra största möjliga nytta av tillgängliga resurser samt till pågående utred-

ningar på jordbruksområdet i de enskilda länderna. Vad gällde möjligheterna till avtalsmässiga leveranser av spannmål mellan de nordiska länderna påpekade statsrådet att Sverige och Norge successivt utvidgat sin samhandel med dessa varor och att överläggningar om ett långsiktigt avtal beträffande spannmål pågick.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 5), som innebär att rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att bl. a. mot bakgrund av utvecklingen av livsmedelssituationen i världen utreda förutsättningarna för utarbetande av ett handlingsprogram för ökad livsmedelsförsörjning och bättre utnyttjande av resurserna i Norden. Dessutom borde möjligheterna för ett utvidgat samarbete för forskning och vidareutveckling på livsmedelsområdet och för en gemensam insats för sundare kostvanor utredas. Rekommendationen antogs med 54 röster mot 2.

Då av ministerrådets berättelse CI framgått att de nordiska ländernas myndigheter i stor omfattning använder sig av ECE's modellblankett för handelsdokument, att de nordiska länderna stödde utbyggnaden av samarbetet mellan ECE och UNCTAD och att en permanent nordisk arbetsgrupp upprättats för samverkan mellan de nordiska handelsprocedurkommittéerna, beslöt rådet på ekonomiska utskottets förslag att anse rekommendation nr 31/1970 angående *förenhetligande av handelsdokument* för slutbehandlad.

4. Konkurrensfrågor

Herr Helén hade tillsammans med en annan rådsmedlem hemställt, att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda behovet av och förutsättningarna för en gemensam *nordisk lagstiftning om konkurrensbegränsningar*. Förslagsställarna hänvisade till den ökade koncentrationen inom näringslivet som lett till att den fria konkurrens som ursprungligen varit marknadsekonomins drivkraft i stor utsträckning kommit att sättas ur spel. Vidare hänvisades till att under förarbetena till Nordek föreslagits ett utbyggt samarbete mellan de nordiska ländernas pris- och kartellmyndigheter. En utredning om en gemensam nordisk lagstiftning om konkurrensbegränsningar borde enligt förslagsställarna ta sikte på att ge staterna effektiva medel att stävja missbruk. Det borde därför finnas möjlighet att förbjuda konkurrensbegränsande avtal, förhindra fusioner som ledde till monopol och upphäva existerande monopol.

Ekonomiska utskottet instämde i förslagsställarnas uppfattning om betydelsen av en lagstiftning på området, men påpekade att frågan om nordisk lagstiftning varit föremål för utredning så sent som 1971 då professor Bernitz, Sverige, på uppdrag av de nordiska pris- och kartellmyndigheterna gjort en undersökning om behovet och möjligheterna av en gemensam lagstiftning på detta område. Utredningen mynnade ut

i starka tvivel huruvida något kunde vinnas genom en sådan lagstiftning.

Mot bakgrund härav och med hänsyn till att remissinstanserna var delade i denna fråga föreslog utskottet att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Herr Sellgren hade i en reservation fogad till utskottets betänkande föreslagit, att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att utreda behovet av och förutsättningarna för en gemensam nordisk lagstiftning om konkurrensbegränsningar.

Reservanten hävdade bl. a. att starkare koncentration inom näringslivet medförde svårigheter att upprätthålla ett differentierat näringsliv i olika regioner och att omflyttningen av arbetskraften och utarmningen av vissa bygder ledde till sociala och mänskliga problem. Koncentrationsprocessen var också ett hot mot kraven på maktspridning och decentralisering. Det utredningsarbete som inletts på svensk sida borde ske som ett led i det nordiska samarbetet på de konsumentpolitiska och industriella områdena.

Rådet följde utskottets förslag och beslöt att ej företa sig något med anledning av medlemsförslaget. För utskottets förslag röstade 59 medlemmar (däribland herrar Antonsson, Carlsson i Vikmanshyttan, Herne-lius, Jansson, Johansson i Stockholm och Jonasson, fru Kristensson, herrar Krönmark, Larfors och Lindahl, fru Lundblad, herrar Mellqvist, Nilsson i Tvärålund och Palm samt fru Skantz).

För reservationen röstade herrar Mundebo och Sellgren.

5. Standardiseringsfrågor

Som en uppföljning av rådets arbete med provnings- och standardiseringsfrågorna hade bl. a. herrar Arne Geijer och Palm väckt ett medlemsförslag om *utökade anslag till Nordtest*, vari hemställdes att rådet måtte rekommendera ministerrådet att ställa ytterligare medel till förfogande för Nordtest i syfte att möjliggöra en utvidgad verksamhet, varigenom även provningsmetoder för konsumentvaru- och arbetsmiljöområdet kunde etableras såsom Nordtestmetoder. De konstaterade, att hittills utförda projekt endast berörde byggnads- och brandområdena och ansåg det angeläget att Nordtest tilldelades resurser att snarast vidga verksamheten till bl. a. konsumentvaru- och arbetsmiljöområdena.

Ekonomiska utskottet ansåg att det ännu ej fanns tillräckligt underlag att ta definitiv ställning till förslaget om ökade anslag till Nordtest, som bara verkat i ca ett och ett halvt år. Vidare ansåg utskottet det ej lämpligt att på detta sätt ta ställning till en enskild post i en nordisk budget, då man så småningom arbetat fram en viss procedur för överläggningar i budgetfrågor. Allmänt påpekade dock utskottet, att Nordtest borde kunna vara ett centralt registrerande och granskande organ för provningsmetoder och svara för registrering och granskning av allt nor-

diskt arbete med provningsmetoder. Enligt utskottets uppfattning borde Nordtest underrättas om provningsmetoder avsågs ingå i ett nordiskt projekt. Vidare borde Nordtest alltid få tillfälle att granska färdiga metoder och registrera dem som Nordtest-metoder. Provningsmetoder kunde därvid utarbetas inom respektive projekt eller inom ett separat Nordtest-projekt.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 6) till Nordiska ministerrådet att utreda möjligheten att stärka Nordtests ställning i syfte att åstadkomma jämförbara provningsmetoder och undvika dubbelarbete. Rekommendationen antogs med 62 röster. Två medlemmar avstod från att rösta.

F. Slutrapport från arbetsgruppen för budget- och kontrollfrågor

De samlade arbetsutskotten utsåg i februari 1974 tio medlemmar att ingå i en arbetsgrupp, som enligt presidiets beslut skulle överväga de närmare formerna för utövande av *rådets kontrollerande funktion* samt för behandling av *nordisk budget*. Arbetsgruppen har bestått av två medlemmar från varje utskott samtidigt representerande de fem delegationerna och med en politiskt balanserad sammansättning. Från svensk sida har herrar Hernelius och Palm ingått i arbetsgruppen. Initiativet till tillsättandet av arbetsgruppen har tagits av rådets ekonomiska utskott som önskade få tillfälle att ge synpunkter på budgeten för nordiska samarbetsprojekt innan denna fastställdes av ministerrådet. Sedan en interimrapport behandlats vid sessionen i Ålborg i november 1974, framlade arbetsgruppen sin slutliga rapport till presidiet i januari 1975. Presidiet anslöt sig till arbetsgruppens rapport och hemställde att rådet måtte fatta följande beslut med anledning av slutrapporten:

1. Det upprättas ett permanent budgetorgan, benämnt Nordiska rådets budgetkommitté, med sammansättning i enlighet med rapportens förslag och vars medlemmar väljs av plenarförsamlingen på förslag av de samlade arbetsutskotten.

2. Proceduren för budgetöverläggningar med samarbetsministrarna bör följa de i rapportens avsnitt 7 föreslagna riktlinjerna.

3. En ordning för den interna informationsutväxlingen mellan Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organ bör upprättas på basis av de förslag och slutsatser om Nordiska rådets kontroll- och samarbetsfunktioner som framläggs i rapportens avsnitt 9.5.

4. Rådets nya budgetorgan skall kontinuerligt och pragmatiskt söka stärka de kontrollmöjligheter det anser väsentligast.

5. Presidiet uppmanas att i samråd med ministerrådet finna fram till tillfredsställande frister och lämpliga former för överlämnande av berättelser och meddelanden, särskilt ministerrådets berättelse C 1.

6. Presidiet får i uppdrag att arbeta vidare med övriga i rapporten behandlade frågor däribland utskottssekretariatens placering, frågeinstitutets tillämpning samt eventuella ändringar i rådets arbetsordning.

Arbetsgruppens vice ordförande, herr Hernelius, redovisade rapportens innehåll för plenarförsamlingen. Ordföranden i arbetsgruppen, herr K. B. Andersen från Danmark, hade, sedan slutrapporten avlämnats till presidiet, inträtt i den danska regeringen. Herr Hernelius anförde att i rapporten redovisas en reviderad preliminär uppskattning över statsutgifterna för nordiskt samarbete. Dessa beräknas uppgå till minst 90 miljoner svenska kronor per år. Inte för något av de fem nordiska länderna överstiger kostnaderna för nordiskt samarbete en promille av respektive lands statsbudget. Vidare framhölls att rapporten innehåller principiella synpunkter på proceduren för budgetöverläggningar med samarbetsministrarna. Syftet bör vara att uppnå ett system inom vilket ämbetsmannakommittéernas, rådsutskottens, ställföreträdarekommitténs, budgetorganets och ministerrådets synpunkter och respektive roller i budgetsammanhang infogas i ett öppet och naturligt samspel. Arbetsgruppen underströk vikten av att rimliga tidsfrister iakttas i förhållande såväl till förberedelsematerialet före överläggningarna som till beslutsskedet efter dessa, samt att förberedelsematerialet är så fullständigt att det speglar alternativa handläggnings- och beslutsmöjligheter. Arbetsgruppen föreslog att rådet som sitt permanenta budgetorgan godkänner en kommitté vald av rådet efter förslag av de samlade arbetsutskotten och sammansatt efter mönster av den nuvarande arbetsgruppen dvs. med deltagande från varje delegation och utskott, bl. a. samtliga utskottsordföranden. I rapporten återfinns också en genomgång av det totala mönstret av existerande samarbets- och kontrollinstrument samt anvisas vägar för dessas vidareutveckling och effektivisering. Herr Hernelius anmälde att några förslag angående utvidgning av kontrollmöjligheterna visavi ministerrådet vad gäller det politiska eller juridiska ansvaret inte framläggs på grund av tidsskäl. Herr Hernelius anförde även att arbetsgruppen i detta sammanhang berört frågan om en decharge-debatt rörande ministerrådets verksamhet av samma slag som man har i flertalet nordiska parlament i liknande sammanhang. Presidiet eller annat av presidiet utpekat organ bör behandla dessa kontrollfrågor. I övrigt anser gruppen att rådets nya budgetorgan kontinuerligt och pragmatiskt bör söka stärka de kontrollmöjligheter det anser väsentliga.

Herr Hernelius gav utöver de synpunkter som refererats ovan även synpunkter på bl. a. rationalisering av arbetet i rådet och framförde att arbetsgruppen pekat på att utskottens behandling av medlemsförslag kräver lång tid men att arbetsgruppen inte velat föreslå någon ändring i detta sammanhang. Gruppen konstaterade att medlemmarnas initiativrätt och rätt att ställa förslag är utan inskränkning enligt Helsingforsavtalet.

Herr Hernelius anmälde att arbetsgruppen var enig på samtliga punkter med undantag för frågan om utskottssekretariatens placering. Här framlade arbetsgruppen ett majoritetsförslag om ett successivt samman-

förande av utskottssekreterarna till presidiesekretariatet i Stockholm. De båda danska medlemmarna i gruppen hade reserverat sig mot detta förslag.

I debatten underströks arbetsgruppens synpunkter på betydelsen av att C 1, ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet, framlades för rådets organ tidigare än hittills, och att större program och projekt från ministerrådets sida borde framläggas i rådet som separata och mer förpliktande ministerrådsförslag och bli föremål för ordinär behandling i enlighet med Helsingforsavtalets intentioner. Genom ett sådant förfarande ansågs parlamentarikernas roll utan tvekan stärkas. Som skäl för den danska reservationen mot arbetsgruppens förslag om en centralisering av utskottsverksamheten anfördes att det är de folkvalda som är drivkraften i det nordiska samarbetet och att en byråkratisering skulle vara till skada för en levande politisk insats.

Presidiets ovan angivna förslag med anledning av slutrapporten godkändes. Plenarförsamlingen valde därefter medlemmar i budgetkommittén. Som svenska medlemmar i kommittén ingår herr Hernelius från juridiska utskottet och herr Palm från ekonomiska utskottet.

III. Generaldebatten m. m.

I generaldebatten, som fördes med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet sedan 22:a sessionen, deltog vid årets session 34 talare.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten statsminister Palme och statsrådet Johansson. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Helén, Hermansson, Hernelius, Johansson i Stockholm, Krönmark, Palm och Nilsson i Tvärålund.

Liksom i generaldebatten vid 22:a sessionen kom oljekrisen och dess konsekvenser för ländernas ekonomiska situation att prägla inläggen i årets generaldebatt. Energifrågorna och möjligheterna till nordiskt energi- och industrisamarbete aktualiserades av många talare bl. a. mot bakgrund av en rapport utarbetad av en av ministerrådet tillsatt arbetsmannakommitté för industri- och energipolitik samt ministerrådets framlagda värdering och slutsatser med anledning av rapporten. Härvid framhölls bl. a. att det energipolitiska samarbetet skulle bli en betydelsefull stimulans för ett fördjupat industripolitiskt samarbete. Vidare diskuterades bl. a. frågan om en nordisk investeringsbank, om de multinationella företagens roll i de nordiska ländernas ekonomi och om rådets uppgifter och arbetsformer. Vissa försvars- och utrikespolitiska frågor fördes in i generaldebatten från finländsk sida, vilket föranledde inlägg från bl. a. svenskt håll. Denna del av debatten har väckt särskilt stor uppmärksamhet i den nordiska pressen.

I generaldebatten deltog samtliga nordiska länders statsministrar med undantag för statsminister Sorsa från Finland, vilken dock under senare delen av sessionen gjorde ett inlägg om möjligheterna för utvecklingen av det nordiska samarbetet. Samtliga statsministrar behandlade den nordiska energipolitiken. Statsministrarnas i januari 1975 framförda förslag om en nordisk investeringsbank och om en utredning om den nordiska resurs- och råvarusituationen som ett led i det nordiska energi- och industrisamarbetet berördes likaså av statsministrarna.

Statsminister Palme utgick i sitt inlägg från Nordek och förhoppningarna om dess förverkligande vid sessionen i Reykjavik 1970, vilka dock grusades. Även om besvikelsen över dess misslyckande var mycket stor, ansåg statsministern, att just oron för en splittring i Norden blev en drivkraft för att finna nya vägar för att befästa och fördjupa samarbetet. Härvid pekades bl. a. på det nordiska handlingsprogrammet från 1973 rörande industri- och energipolitik, regional- och miljöpolitik, vilket senare utvidgats till arbetsmiljöområdet, konsumentpolitik och turism, samt på de institutioner som byggts upp för samarbetet mellan regeringarna och rådet. Vidare framhöll statsminister Palme två helt nya samarbetsprojekt, nämligen förslagen om en utredning om de nordiska ländernas tillgångar på råvaror och naturresurser samt om en nordisk investeringsbank. Projekten sågs som en ytterligare stimulans för strävandena att uppnå ett intensifierat energipolitiskt samarbete och ett utökat industriellt och teknologiskt samarbete.

Statsrådet Johansson gav en utförlig redogörelse för den svenska regeringens program för energipolitiken i första hand till 1985 och framhöll att energipolitiken i Sverige liksom i de övriga nordiska länderna måste sättas in i det globala långsiktiga sammanhanget. Statsrådet deklarerade sin anslutning till det föreslagna nordiska energisamarbetet och ansåg möjligheterna stora för ett samarbete särskilt rörande energibesparing inom byggsektorn. Vidare framhöll statsrådet att Sverige naturligtvis har ett intresse av olje- och gasfyndigheterna i Nordsjön. Denna fråga dikuterades för närvarande med den norska regeringen liksom frågan om eventuell export av elenergi från Sverige till Norge. Slutligen underströk statsrådet Johansson att man från svensk sida ser ett betydande utrymme för ett industriellt samarbete i Norden som en följd av energipolitiken, t. ex. lokalisering av vissa processindustrier nära energikällorna — i Island och på Nordkalotten.

Herr Helén berörde i sitt inlägg den ekonomiska situationen och noterade att, då behovet av samarbete växer i den internationella ekonomin och vid energikriser, de nordiska länderna går olika vägar. Mer än förr måste konstateras att de ekonomiska och energipolitiska förutsättningarna skiljer sig starkt i de nordiska länderna; Island med jordvärme och vattenkraft, Norge med olja, Sverige med starkt elkraftinriktad energiproduktion, Finland med satsning på inhemska energikällor, sär-

skilt mottryckskraften, och Danmark med stor exportkapacitet för livsmedel men ensidigt beroende av oljan. Herr Helén ansåg att de olika förutsättningarna och de olika kontaktformerna borde nu — i stället för att vara ett hinder — kunna ge stimulans till ett samarbete för att påverka det internationella skeendet med nordiska synpunkter. En betydande samsyn i fråga om den ekonomiska politiken var viktig. Herr Helén pekade här på tre avgörande punkter för samsyn, nämligen förnuftigare former än hittills för att "slussa tillbaka oljemiljarderna", inriktning i högre grad än hittills av den ekonomiska politiken på att bekämpa arbetslösheten och ytterligare liberalisering av världshandeln.

Herr Johansson i Stockholm uppehöll sig vid energifrågorna och deras betydelse för framtidssamhället. Härvid berördes, liksom statsministern och statsrådet Johansson gjort, regeringens energiprogram. Uttalet i programmet om en 2-procentig energitillväxt per år under tiden 1973—1985 måste enligt herr Johansson tolkas som ett löfte om att i det eventuella valet mellan full sysselsättning och minskad energiförbrukning väljer man i varje fall inte en politik som ökar arbetslösheten. Den höga sysselsättningen som löntagarna blivit vana vid under flera årtionden måste vidmakthållas. Herr Johansson framhöll vidare att byggnadsarbetarnas fackförbund av intresse för industriell och ekonomisk expansion är positiv till en utbyggnad av den vattenkraft som det är ekonomiskt försvarbart att ta i anspråk och till kärnkraftverken.

Även herr Hermansson berörde i sitt inlägg energifrågorna och ansåg de framlagda förslagen om industri- och energipolitiskt samarbete alltför begränsade och alltför litet förpliktande. Målsättningen måste vara att planer utarbetas och fullföljes dels för gemensamt utnyttjande i Norden av tillgängliga energikällor dels för den industriella utbyggnaden och dels på det jordbrukspolitiska området.

Herr Hermansson kom även in på de multinationella företagen och framhöll i detta sammanhang att behovet av en samlad politik riktad mot de stora monopolen och multinationella företagen framstår i dag kanske allra starkast på det energipolitiska området. De nordiska länderna torde under de närmaste åren komma att möta ökade svårigheter på det ekonomiska området — tendens till ökning av arbetslösheten och inflationstakten och tendens till minskande takt i produktionsökningen — vilket gör ett vidgat nordiskt samarbete för att genom planmässiga åtgärder skapa goda förhållanden för folken ännu mera nödvändigt.

De multinationella företagens roll i de nordiska ländernas ekonomi berördes även av herr Palm, som erinrade om rådets behandling av frågan vid höstsessionen i Ålborg 1974 och rådets rekommendation i ämnet. Herr Palm fann det angeläget att den i rekommendationen föreslagna utredningen ej blev alltför begränsad. Härvid erinrades om att Nordens fackliga samlingsorganisation (NFS) med 5,5 miljoner med-

lemmar just antagit ett handlingsprogram angående de multinationella företagen, vilket omfattar krav rörande etableringsregler, konkurrensregler, beskattning av multinationella företag och arbetsrättsliga förhållanden. Herr Palm framhöll även att NFS utgör en värdefull och vitaliserande samarbetspartner för Nordiska rådet och att NFS' erfarenheter torde vara särskilt värdefulla i utredningsarbetet rörande de multinationella företagen och i kommande diskussioner kring ett nordiskt arbetsmarknadsprogram.

Herr Nilsson i Tvärålund utgick i sitt inlägg liksom statsministern från Nordek och pekade på den utveckling som det nordiska samarbetet undergått trots att Nordek ej kom att genomföras. Rådet borde fortsättningsvis satsa på sådana realistiska projekt som energi- och industri-samarbete och en utveckling av sysselsättningspolitiken i Norden. Herr Nilsson underströk också betydelsen av nordiskt aktiva parlamentariker i de nationella parlamenten. Såvitt gällde energifrågorna pekade herr Nilsson på att de nordiska länderna, som var för sig har begränsade personella och ekonomiska resurser, borde i samarbete bäst kunna lösa investeringsfrågor för energiutvinning och industriell utbyggnad. Herr Nilsson gav i sitt inlägg även synpunkter på öresundsbron och framförde därvid att centerpartiet med allt större kraft vänder sig mot byggande av en bro över Öresund.

Herr Krönmark uppehöll sig vid det konjunkturpolitiska läget och framhöll att behovet av internationellt ekonomiskt samarbete är starkare i dag än någonsin. De nordiska länderna, som var för sig är små och som har stort utlandsberoende, utgör dock tillsammans en ganska tung ekonomisk enhet. En ökad samordning av de konjunkturpolitiska åtgärderna i de nordiska länderna för att stimulera sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten var enligt herr Krönmark mot denna bakgrund angelägen.

Herr Hernelius berörde i sitt inlägg bl. a. den kritik för ökad byråkratisering som Nordiska rådet ofta blir föremål för, en kritik som ofta är överdriven men som ibland kan anses befogad. Herr Hernelius pekade på att rådets budget- och kontrollkommitté föreslagit vissa åtgärder till reformer rörande rådets arbetsformer och uppmanat presidenten till vidgad kontroll och effektivare åtgärder.

I sitt inlägg uppehöll sig herr Hernelius även vid en i den nordiska pressen uppmärksammat artikel i den finländska tidningen Demari. Slutsatsen i artikeln var att den politiska utvecklingen i Norden inte längre kunde ses som ett isolerat fenomen inom dess egen gräns och att man i framtiden borde pröva alla möjligheter att åstadkomma ett samarbete vari även Sovjetunionen deltar. Herr Hernelius framhöll att tidningens antydning om att det i Sverige skulle pågå en omprövning av den alliansfria neutralitetspolitiken i riktning väst var helt ogrundad och svår att förklara. I inlägget bemötte herr Hernelius även ett uttalande från herr

Tuomioja, Finland, som gav en bild av Norden som nära anknöt till ovannämnda tidningsartikel.

Herr Antonsson uppehöll sig i sitt inledningsanförande som avgående president bl. a. vid energifrågorna. Härvid konstaterade herr Antonsson med tillfredsställelse att förhandlingar snarast kommer att inledas mellan Norge och övriga nordiska länder om möjligheten till leveranser av norska oljeprodukter vid slutet av detta årtionde och att en utredning kommer att läggas fram om möjligheterna att föra i land och utnyttja naturgas på bl. a. Nordkalotten och i Mellansverige. Beträffande kärnkraftfrågan ansåg herr Antonsson det viktigt att man så långt som möjligt försöker arbeta sig fram till en gemensam nordisk ståndpunkt när det gäller hela detta frågekomplex.

En starkt utvecklad industri- och energipolitisk samverkan i Norden skulle enligt herr Antonsson ha stor betydelse för att stärka de nordiska ländernas ekonomier. Herr Antonsson var vidare positiv till förslaget om en nordisk investeringsbank.

IV. Litteraturpriset

Vid en ceremoni den 16 februari 1975 i Universitetsbiblioteket utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1975 till den finländske författaren Hannu Salama.

*BILAGA***Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 23:e session****Rekommendationer***Nr 1. Färjeförbindelser mellan Vasa och Umeå*

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i Finland og Sverige å skape forutsetninger for å forbedre ferjeforbindelsene mellom Vasa og Umeå og særlig sikre en tilfredsstillende trafikkavvikling året rundt.

Nr 2. Ökad användning av reflexanordningar

Nordisk råd anbefaler Nordisk Ministerråd, i påvente av eventuelle nordiske bestemmelser, å treffe de nødvendige tiltak for å øke fotgjengernes bruk av refleksanordning eller tent lykt ved ferdsel på vei etter mørkrets frambrudd, og herunder gjennomføre en samnordisk kampanje for å stimulere til slik bruk.

Nr 3. NORDTURIST-biljett

Nordisk råd anbefaler Nordisk Ministerråd å undersøke mulighetene for bedre og rimeligere internordiske reisetilbud for ungdom, ved innføring av et tidsbegrenset universalkort (NORDTURIST-billett).

Nr 4. Passagerar- och bilfärja mellan Island, Färöarna och övriga Norden

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å gjennomføre nødvendige undersøkelser om forutsetningene for å drive rutetrafikk med en kombinert passasjer- og bilferje mellom Island, Færøyene og det øvrige Norden med henblikk på at en slik rutetrafikk blir etablert så snart som mulig.

Nr 5. Handlingsprogram för ökad livsmedelsförsörjning

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd bl. a. på bakgrunn av utviklingen av matvaresituasjonen i verden å utrede forutsetningene for å utarbeide et handlingsprogram vedrørende økt matforsyning og bedre utnyttelse av resursene i Norden. Dessuten bør mulighetene utredes for et utvidet samarbeid om forskning og videreutvikling på matvareområdet og for en felles innsats for et sunnere kosthold.

Nr 6. Nordtests arbetsformer

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd å utrede mulighetene for å styrke Nordtests stilling med sikte på å finne fram til jevnførbare prøvningsmetoder og unngå dobbelarbeid.

Nr 7. Rettsligt skydd for mäns och kvinnors lika rättigheter

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för en samordning av arbetet med att skapa ett tillfredsställande rettsligt skydd för mäns och kvinnors lika rättigheter.

Nr 8. Begränsning av utsläpp i Bottniska viken m. m.

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i avvaktan på IMCO- och östersjökonventionernas ikraftträdande verka för att ett bilateralt avtal rörande Bottniska viken ingås i syfte

1. att effektivt begränsa utsläppen i olika former av föroreningar från fartyg,
2. att minimera de negativa effekterna av de landbaserade utsläppen i området samt
3. att ställa ökade resurser till förfogande för forskning rörande föroreningssituationen i Bottniska viken.

Nr 9. Förhindrande av skador genom giftiga laster i Östersjön

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att

1. verka för ett internationellt genomförande av den i november 1973 undertecknade IMCO-konventionen om förhindrande av vattenföroreningar från fartyg,
2. gemensamt med övriga östersjöstater utarbета de tekniska och övriga bestämmelser som erfordras för IMCO-konventionens tillämpning i östersjöområdet härunder särskilt inrättandet av mottagningsanläggningar för avfall i land.

Nr 10. Nordiskt samarbetsorgan på livsmedelsforskningens område

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda frågan om inrättandet av ett nordiskt samarbetsorgan på livsmedelsforskningens område.

Nr 11. Samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på grundval av det förslag som framlagts i NU 1974: 7 under en treårsperiod ingångsätta försöksverksamhet med samnordisk vidareutbildning av sjuksköterskor vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Nr 12. Revision av överenskommelsen om Nordiska kulturfonden

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genomföra en revision av överenskommelsen om Nordiska kulturfonden i enlighet med det i ministerrådsförslag B 16/k ingående textutkastet.

Nr 13. Förbättrad information om de nordiska länderna i etermedia

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att förbättra informationen om de nordiska länderna i etermedia.

Nr 14. Språkundervisning för finska barn i Sverige m. m.

Nordiska rådet rekommenderar

1. regeringen i Sverige att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder för att öka möjligheterna för de i Sverige bosatta finska barnen att erhålla undervisning i och på sitt modersmål samt

2. regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att trygga rekryteringen av tvåspråkiga lärare.

Nr 15. Utbyggt nordiskt samarbete beträffande nordisk komparativ samhällsforskning

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ytterligare utbygga det nordiska samarbetet beträffande nordisk komparativ samhällsforskning och vid denna utbyggnad även överväga möjligheterna att grunda ett nordiskt institut för komparativ samhällsforskning.

Nr 16. Utvidgat nordiskt idrottssamarbete

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att verkställa en utredning av formerna för och framlägga förslag till ett utvidgat nordiska idrottssamarbete, och att därvid

1. särskilt beakta behovet av stöd till samarbete inom skol-, ungdoms-, korporations- och handikappidrotten samt inom breddidrotten i allmänhet,

2. överväga möjligheterna att instifta ett Nordiska rådets idrottspris.

Nr 17. Utvidgat samarbete mellan de nordiska journalisthögskolorna

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att ge Rektorskommittén för de nordiska journalisthögskolorna en fast institutionaliserad ställning bland de nordiska samarbetsorganen, samt

2. att bevilja tillräckliga medel för årligt pedagogiskt samarbete mellan lärarna vid de nordiska journalisthögskolorna.

Yttranden

Nr 1.

Nordisk Råd mener at samvirket mellom Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd i henhold til den nordiske transportavtale bør videreutvikles slik at trafikkutvalgets synspunkter på virksomhetsprogrammet i større utstrekning enn nå imøtekommes. Stor vekt må legges på den gjensidige informasjon mellom Rådets trafikkutvalg og Ministerrådet. Således bør utkastet till virksomhetsprogram inneholde korte redegjørelser for de økonomiske sider ved den virksomhet som drives i henhold til den nordiske transportavtalen.

Nordisk Råd mener at en eventuell fortsettelse av de to prosjekter, STINA (nordisk tillempning av undersøkelser om trafikkvolumets og akseltrykkets virkning på veilegemet) og NORDKOLT (framtidige kollektivtrafikktilbud for ulike tettstedstyper), må vurderes nøye, og at Nordisk Ministerråd bør drøfte med Nordisk Råds organer de eventuelle videre retningslinjer for disse utredninger.

Arbeidet med tverrgående flyforbindelser på Nordkalotten må påskynnes og prøvedrift på aktuelle strekninger settes i gang i nær framtid. Man forutsetter at trafikkutvalget blir konsultert før Ministerrådet tar standpunkt til utredningens forslag.

Arbeidet med mellomriksveiene må uten unødige forsinkelser drives framover under hensyntagen til at det er en nær sammenheng mellom kommunikasjonsutbygging og en aktiv regionalpolitikk.

Det bør snarest gjennomføres ordninger for å stimulere godstransport på jernbane og vei mest mulig ut fra geografiske hensiktsmessighetskriterier.

Nordisk Råd støtter opp om det pågående trafiksikkerhetssamarbeidet, og vil anmode om at dette gis en høy prioritet fra Ministerrådets side. Det bør arbeides for å organisere et særlig turistråd for Nordkalotten. (*Trafikutskottet*)

Nr 2.

Nordisk råd anmoder Nordisk ministerråd om snarest efter fremsættelsen i den finske og svenske rigsdag af forslag til ny aktieselskabslov at udarbejde en oversigt over den i Danmark gennemførte aktieselskabslov og de i Finland, Norge og Sverige fremsatte forslag til aktieselskabslove med henblik på at klarlægge, på hvilke områder gennemførelsen af forslagene kan medføre uensartede aktieselskabslove i Norden for på denne måde at bidrage til lovharmoniseringen på dette område. (*Juridiska utskottet*)

Nr 3.

Nordisk Ministerråd bør overveie spørsmålet om i større grad å konsentrere redegjørelsen om en jevnføring mellom handlingsprogrammet og dets oppfølging, samt en bredere fremstilling av aktuelle samarbeidsspørsmål.

Rådet vil gjenta sin henstilling fra tidligere år at C 1 blir lagt fram helst i november.

Rådet har med tilfredshet notert seg at Ministerrådet vil følge utviklingen i den nordiske samhandel og drøfte tiltak som kan utvikle handelen til beste for alle de nordiske land.

Rådet har merket seg at det utstrakte nordiske samarbeid vedrørende de internasjonale valutaspørsmål fortsetter.

Rådet har for sitt vedkommende ikke noe å bemerke til Ministerådets priorisering av det nordiske industrifonds programområde.

Rådet tillegger Nordtests virksomhet stor betydning og vil understreke nødvendigheten av at Nordtest sikres tilstrekkelige midler til å utnytte sin kapasitet til prioriterte prosjekter.

Spørsmålet om energipolitisk samarbeid vil bli behandlet som egen sak på basis av særskilt rapport utarbeidet av Embetsmannskomiteén for industri- og energipolitikk.

Rådet tar til etterretning opplysningene om oppfølgingen av handlingsprogrammet for økt integrasjon av de nordiske byggemarkeder. Rådet har for sitt vedkommende ikke noe å innvende mot prioriteringen av det forestående arbeid, men vil henlede oppmerksomheten på betydningen av økt nordisk innsats for bedre husisolasjon.

Rådet vil henstille at Ministerrådet fremlegger det foreliggende forslag om en nordisk konvensjon om grensekommunalt samarbeid for Nordisk Råd til behandling.

Rådet har for sitt vedkommende ikke noe å bemerke til Ministerådets prioritering av den planlagte virksomhet på konsumentområdet.

Rådet imøteser nærmere informasjon om det fortløpende samarbeid som finner sted innenfor bl. a. den permanente samarbeidsgruppen under styret for de felles nordiske prosjekter om formene for det fortsatte nordiske samarbeid på bistandsområdet.

Rådet finner det ønskelig med en mer omfattende fremstilling av nordisk samarbeid i bistandsspørsmålene enn det som fremgår av beretning C 1/1975. (*Ekonomiska utskottet*)

Nr 4.

Förslag till ändringar i mera omfattande nordiska socialpolitiska överenskommelser bör föreläggas Nordiska rådets socialpolitiska utskott för yttrande före det slutliga antagandet. Det nordiska samarbetet på rusmedelsforskningens område bör organisatoriskt samordnas. I avvaktan på en dylik samordning bör den nordiska alkoholforskningen ges förstärkta resurser.

Initiativ bör tagas till en systematisk genomgång i syfte att kartlägga för vilka yrkesgrupper, för vilka särskilda behörighetsbestämmelser gäller, inrättandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad kan vara ändamålsenligt. Frågan om avtal om nordisk specialistkompetens för läkare bör snarast lösas. Förutsättningarna för nordiskt tjänstemannautbyte synes genom de åtgärder som vidtagits under året ha förbättrats. Formerna för Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets kontakter med arbetsmarknadens parter bör snarast lösas.

Ett nordiskt lagstiftningsprogram rörande de viktigaste principerna på arbetsmiljöns område bör utarbetas. En plan för harmonisering av i Norden gällande miljöskyddsregler bör komma till stånd.

Utskottet tillägger kontakterna med Nordiska ministerrådet i dess för utskottets arbete berörda sammansättningar stor vikt.

Den representation som socialpolitiska utskottet av mångårig tradition haft vid nordiska arbets- och socialministermöten bör vidmakthållas samt utvidgas till att också omfatta arbetsmiljö- och miljövårdsministermöten. Kontakterna på tjänstemannaplanet mellan Nordiska rådets tjänstemän och de nordiska ämbetsmannakommittéerna bör vidareutvecklas. Möjligheten för socialpolitiska utskottets sekreterare att även fortsättningsvis delta i möten med Nordiska socialpolitiska kommittén bör kvarstå.

Beträffande utformningen av meddelanden om rekommendationer vill utskottet understryka att de av presidiet och samarbetsministrarna gemensamt godkända riktlinjerna för sådan rapportering snarast bör komma till praktisk tillämpning.

Berättelser och meddelanden bör vara Nordiska rådet tillhanda senast två och en halv månad före plenarförsamlingens början. § 41 i Nordiska rådets arbetsordning bör snarast ändras i enlighet härmed.

Av ministerrådet, med anledning av rådets tidigare betänkanden och yttranden över C1, vidtagna åtgärder bör redovisas i nästkommande års berättelse från ministerrådet. (*Socialpolitiska utskottet*)

Nr 5.

Nordisk Råd henstiller til Nordisk ministerråd

1) snarest at indlede drøftelser med Nordisk Råds præsidium med henblik på at søge fastsat ensartede bestemmelser om offentlighed ved Nordisk Råds præsidiasekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat i overensstemmelse med retningslinjerne i den af juridisk udvalg den 14. januar 1975 afgivne betænkning om offentlighedsprincippets anvendelse ved nordiske samarbejdsorganer.

2) at søge oprettet et for Nordisk Råd och Nordisk Ministerråd fælles organ, hvortil tvivlsspørgsmål om præsidiets og ministerrådets anvendelse af offentlighedsprincippet ved Nordisk Råds præsidiasekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat kan indbringes. (*Juridiska utskottet*)

Nr 6.

Nordiska rådet anser

1. att de utbildningspolitiska åtgärder, som blir erforderliga för att lösa arbetslöshetsproblemen bland ungdomen, bör tas upp till övervägande på nordiskt plan,

2. att ansvarsfördelningen mellan kulturavtalets organ och forskningsråden i fråga om det nordiska forskningssamarbetet bör göras till föremål för en allsidig utredning,

3. att konkreta planer bör utformas för folkrörelsernas aktiva medverkan i det nordiska kultursamarbetet,

4. att ministerrådet bör pröva möjligheterna att utarbeta ett flerårigt konkret handlingsprogram för det nordiska kultursamarbetet, med fasta tidsgränser för förverkligandet, avsett att utgöra en vidare ram för de ettåriga handlingsprogrammen,

5. att Nordiska rådets kulturutskott bör beredas tillfälle att redan under beredningsskedet medverka i utformningen av de årliga handlingsprogrammen för kultursamarbetet och av ett eventuellt flerårigt åtgärdsprogram,

6. att ministerrådets berättelse i framtiden bör innehålla en utförligare redogörelse för användningen av dispositionsmedlen på den nordiska kulturbudgeten, och

7. att den i år inledda omläggningen av rapporteringen i berättelser från institutioner och samarbetsorgan under ledning av kultursekreteriatet bör uppföljas i enlighet med de riktlinjer som angivits av Nordiska rådet. (*Kulturutskottet*)

